

Temarapport:

Ukraina
Internflyktingar

Innehåll

English Summary	4
1. Inledning	6
1.1. Syfte och metod	6
1.2. Avgränsningar	6
2. Konflikten och dess bakgrund	7
2.1. Revolution mot ett korrupt och auktoritärt ledarskap	7
2.2. Den ryska annekteringen av Krim	8
2.3. Konflikten i Donbass	8
2.4. Konflikts grunder	10
2.5. Humanitära situationen och mänskliga rättigheter i Donbass	11
2.6. De huvudsakliga aktörerna	12
2.6.1. Den ryska ledningens motiv och handlingsmönster	12
2.6.2. Reaktioner från EU och Nato	12
2.6.3. Ukraina efter revolutionen	13
2.7. Svårbedömd fortsatt utveckling	13
3. Den ukrainska internflyktingsituationen	14
3.1. Hittillsvarande mönster	14
3.1.1. Internflyktens demografi	14
3.1.2. Antal och aktuella trender	15
3.2. Det legala ramverket kring internflyktingar	19
3.2.1. Rättigheter stadgade i ny internflyktinglagstiftning	20
3.2.2. Registrering av internflyktingar	22
4. Internflyktingars säkerhetssituation	26
4.1. Rapporterad säkerhetssituation för internflyktingar	26
5. Internflyktingars socioekonomiska situation och förekomst av diskriminering	31
5.1. Knappa resurser och vissa spänningar	31
5.2. Särskilda grupper	37
5.2.1. Romer	37
5.2.2. Krimtatarer	37
5.2.3. Barn utan vårdnadshavare	38
6. Lifos slutsatser	39
6.1. Rysk propaganda	39
6.2. Trender i antal och förutsättningar	39
6.3. Ukrainsk beredskap och respons	40
6.4. Säkerhetssituationen, socioekonomi och diskriminering	41
7. Referenser	43
Muntliga källor	43
Skriftliga källor	44

Om rapporten

Denna rapport är skriven i enlighet med EU:s allmänna riktlinjer för framtagande av landinformation (2008). Den är sammanställd utifrån noggrant utvalda och allmänt tillgängliga informationskällor. Alla använda källor refereras. All information som presenteras, med undantag av obestridda/uppenbara fakta, har dubbelkontrollerats om inget annat anges.

Informationen har noggrant granskats, utvärderats och bearbetats under en begränsad tid. Sammanställningen gör inte anspråk på att vara uttömmande och bör inte tillmätas exklusivt bevisvärde i samband med avgörandet av ett enskilt ärende.

Om en specifik händelse, person eller organisation inte nämns i rapporten innebär inte detta att händelsen inte har ägt rum, eller att personen eller organisationen inte existerar.

Informationen i rapporten återspeglar inte nödvändigtvis Migrationsverkets officiella ståndpunkt i en viss fråga och det finns ingen avsikt att genom rapporten göra politiska ställningstaganden.

English Summary

This report describes the situation for people who due to the armed conflict in Eastern Ukraine or the Russian annexation of Crimea have been forced to relocate to other parts of Ukraine. The report is mainly based on a fact finding mission to Kiev carried out by Lifos between the 6th and 12th September 2015. The sources consulted are experts working with international organizations, local NGOs, Ukrainian ministries and foreign embassies.

The official number of internally displaced people (IDP:s) in Ukraine is 1 475 000. Many of the sources consulted by Lifos point out that various factors make this figure unreliable. There are a number of IDP:s who have not registered as such, due to not needing the benefits, not being able to due to lacking the correct documents, not originating from the parts of Ukraine official lists identify as being in need of relocation, wanting to avoid the draft, being children without parents and thus ineligible to register, or not registering due to fear of causing a backlash in the non-government controlled area for a perceived pro-Ukraine stance. There are however also a number of factors that indicate that the official number of IDP:s is exaggerated. The registration procedure has been handled by two different governmental departments, and the two registries have not been correctly transferred and combined. There are also information of the prevalence of people staying in non-government controlled area but registering as IDP:s in order to receive state support and pensions. There have also been reports of people moving back to non-government controlled areas and remained registered as IDP:s.

Overall, it is clear that Ukraine was unprepared for the amount of IDP:s caused by the conflict. The IDP legislation was drafted after the fact and remains contradictory and incomplete. The laws are applied somewhat arbitrarily and the registration procedure has been described as bureaucratic and excluding.

The security situation of IDP:s is on the whole described as satisfactory by all sources. By all accounts, the reception of the IDP:s has been good and people have been made to feel welcome. The rumors about mistreatment can in most cases be traced back to propaganda. However, the Ukrainian society as a whole suffers from economic decline with high unemployment rates, rising costs and falling wages. In communities with a high number of IDP:s, this has led to a feeling of exhaustion and the economic situation, with everyone competing for the scarce resources, has created tensions between host communities and IDP:s. From the start of the conflict, the government's support has been limited and the majority of the provisions available for IDP:s have come from local and international aid organizations. Consequently, with no end in sight of the conflict and the NGO's resources being finite, the ability to help will decrease over time.

Conclusively, the report states that although IDP:s tend to in a higher degree struggle to find work and housing and can be discriminated against on an individual basis, evidence of systematic discrimination of IDP:s have not been found.

1. Inledning

1.1. Syfte och metod

Denna rapport ger en beskrivning av situationen för personer som på grund av det ryska övertagandet av Krim eller den väpnade konflikten i östra Ukraina har sökt skydd i andra delar av landet. Syftet med rapporten är att utreda huruvida det förekommer särskilda säkerhetsmässiga eller humanitära problem som generellt sett påverkar internflyktingars livssituation och om så är fallet hur dessa problem ter sig. I syfte att underlätta förståelsen för den uppkomna situationen innehåller rapporten även inledningsvis en kort redogörelse för den politiska och militära utvecklingen som lett fram till befolkningsomflyttningarna.

Rapporten bygger på skriftlig rapportering samt information inhämtad vid en utredningsresa till Kiev som Lifos genomförde mellan den 6 och 12 september 2015. Under besöket i Kiev konsulterade Lifos en rad experter från internationella organisationer, lokala frivilligorganisationer, ukrainska myndigheter och utländska beskickningar. Lifos strävar efter öppenhet och spårbarhet och redovisar i så stor utsträckning som möjligt de källor som konsulterats. I de fall en källa lämnat information med önskemål om anonymitet framgår detta av relevant fotnot.

1.2. Avgränsningar

Rapporten fokuserar inte, annat än helt kort i det följande introducerandet kapitlet, på situationen (den säkerhets- och MR-mässiga samt humanitära) i de icke-regeringskontrollerade delarna av Donetsk och Luhansk *oblast* och inte heller primärt på övriga delar av dessa *oblast*. Avgränsningen reflekterar det rådande rättsläget i Sverige – efter att Migrationsverkets Rättschef den 8 augusti 2014 gjorde bedömningen att situationen i hela Donetsk och Luhansk *oblast* (fortsättningsvis benämnt *Donbass*) kan bedömas utgöra sådan väpnad konflikt som avses i artikel 15 c i Skyddsgrundsdirektivet, bedöms ukrainska asylsökande ha skyddsbehov i förhållande till Donbass.

Rapporten fokuserar inte heller primärt på den allmänna MR-situationen i det regeringskontrollerade Ukraina, men fångar vissa konfliktrelaterade aspekter i den mån det har bedömts vara relevant i beskrivningen av situationen för internflyktingar som befinner sig i dessa delar av Ukraina.

2. Konflikten och dess bakgrund

I de följande avsnitten ges en kort sammanfattande redogörelse för den ukrainska revolutionen vintern 2013/2014, Rysslands annektering av Krim i mars 2014 och den därpå följande konflikten i Donbass. Redogörelsen bygger på Lifos fortlöpande bevakning av situationen i Ukraina och några explicita källhänvisningar ges inte i denna del.

2.1. Revolution mot ett korrupt och auktoritärt ledarskap

I november 2013 utlöstes folkliga protester efter beskedet från den dåvarande ukrainske presidenten Viktor Janukovytsj att undertecknandet av ett associationsavtal med EU inte skulle fullföljas. De från början fredliga protesterna kom att bli långvariga och delar av rörelsen, inklusive de högerextrema krafter som deltog, radikaliserades i takt med den ukrainska ledningen och dess säkerhetsapparats alltmer, och vad som förefaller vara av den ryska ledningen underblåsta, repressiva agerande. Just det uteblivna avtalets betydelse som drivkraft för protesterna ska dock inte överdrivas. Protesterna och revolten skedde snarare som reaktion mot landets odemokratiska utveckling, den omfattande korruptionen och det, sedan Sovjetunionen upplösning, rådande oligarkväldet.

Från mitten av februari 2014 eskalerade sammandrabbningarna i Kiev mellan demonstranter och polis. Ett stort antal dödsoffer skördades, dels på Självständighetstorget i samband med stormningsförsök av polisen, dels då prickskyttar från inrikesministeriets specialstyrkor dödade ett stort antal personer inom loppet av några dygn. Sammanlagt rapporteras åtminstone 85 demonstranter och 18 poliser ha dödats som en direkt följd av sammandrabbningar under protesterna¹. Efter förhandlingar mellan oppositionen och Janukovytsj, där EU-företrädare deltog, nåddes en överenskommelse. President- och parlamentsvalet skulle tidigareläggas, en samlingsregering skulle bildas och en återgång till 2004-års konstitution (som under Janukovytsj styre ogiltigförklarats och innebär en försvagning av presidentämbetet) skulle ske. Janukovytsj lämnade dock landet kort efter att överenskommelsen hade träffats.

Det ukrainska maktskiftet kom att väcka ryska reaktioner. Maktskiftet inledde en händelseutveckling i Ukraina som de som tidigare betraktades som alarmister länge varnat för skulle ske om den ukrainska ledningen gick för långt i sin omorientering från Moskva, även om få i diplomatiska kretsar hade förutsett detta.

¹ Se exempelvis Amnesty International (AI), *Amnesty International Report 2014/15 - Ukraine*, 2015-02-25

2.2. Den ryska annekteringen av Krim

I det maktvakuum som uppstod sedan Janukovyč lämnat Ukraina agerade den ryska ledningen i första hand på ukrainska Krim, där dess Svartahavsflotta är stationerad. Utan några egentliga våldsutbrott tog ryska elitförband kontroll över bl.a. offentliga byggnader, militära anläggningar och infrastruktur. Ukrainska militärposter omringades och avväpnades. Parallellt genomfördes demonstrationer där krav på självständighet från Ukraina framfördes. I mitten av mars genomfördes en mycket kritiserad folkomröstning om självständighet från Ukraina som fördömdes hårt internationellt. Kort därefter, med ett planerligt valresultat till stöd för självständighet, fullbordades den ryska, av omvärlden betraktad som illegala, annekteringen av Krim.

2.3. Konflikten i Donbass

Annekteringen av Krim följdes av oroligheter i de östra delarna av Ukraina. Proryska demonstrationer förekom i flertalet städer och under våren 2014 intog beväpnade grupper lokala och regionala administrationer, polisstationer, åklagarmyndigheter och säkerhetstjänstkontor i städer i Donetsk och Luhansk *oblast*. Likt på Krim åtföljdes de beväpnade grupperna av civila demonstranter. Snart visade sig ukrainska myndigheter ha förlorat kontrollen över betydande delar av Donbass.

Figur 2.1. Oblastindelad Ukraina

Källa: [United Nations](http://www.un.org)

Proryska aktioner sågs även i andra *oblast* i östra och sydöstra Ukraina. Sammandrabbningar mellan proryska och proukrainska demonstranter förekom i bland annat Charkiv och Odessa (där ett stort antal demonstranter, främst proryska, dödades i samband med en brand i ett fackföreningshus i början av maj). De proryska krafterna visade sig dock inte kunna skaffa sig fotfäste utanför Donbass.

I mitten av april inledde den ukrainska regeringen en antiterroristoperation i syfte att återta kontrollen över förlorade områden i Donbass. Ukrainska regeringsstyrkor var under sommaren 2014 på offensiven mot ryska/separatiststyrkor. Även om båda sidorna led svåra förluster, kan offensiven sägas ha skördat framgångar: kontrollen över relativt stora områden och vissa gränssnitt mot Ryssland återtogs och kommunikationen mellan de icke-regeringskontrollerade städerna Donetsk, närpå helt omringad, och Luhansk var på väg att skäras av. Regeringsstyrkorna kom att använda sig av tyngre vapensystem och flygunderstöd och separatiststyrkorna retirerade framför allt till städerna Luhansk och Donetsk.

I augusti 2014 sattes vad som i efterhand har stått klart var reguljär rysk trupp in för att förhindra ett militärt nederlag. De ukrainska förlusterna var omfattande (bl.a. i det avskurna Ilovaisk – dock finns även uppgifter om svåra ryska förluster på andra håll) och regeringstrupper tvingades till reträtt runt både Donetsk och Luhansk samtidigt som en front öppnades upp söder om Donetsk mot kuststaden Mariupol.

I början av september hölls förhandlingar, som den ryska/separatistiska motoffensiven kan sägas ha tvingat fram, i den vitryska huvudstaden Minsk. Ett avtal (Minsk I) om vapenvila tecknades, som bl.a. innefattade överenskommelser om militärt tillbakadragande från fronten och dialog kring de aktuella områdenas framtida status.

Striderna kom dock att fortsätta, om än inte med samma intensitet som i augusti. Strider på och runt Donetsk flygplats fick särskild uppmärksamhet i rapporteringen. Flera misslyckade försök att återupprätta vapenvilan gjordes och från november/december kunde återigen en upptrappad närvaro av reguljär, rysk trupp observeras i Donbass.

Striderna intensifierades kraftigt i januari och än mer så i februari 2015. I januari genomförde ukrainska trupper en offensiv mot Donetsk flygplats med kortvarig framgång – man tvingades snart dra sig tillbaka. Samma månad utsattes det ukrainskkontrollerade Mariupol för en raketattack och särskilt från den strategiska och av Ukraina kontrollerade staden Debaltseve rapporterades om hårda strider. Efter förnyade förhandlingar inrättades ett nytt avtal om vapenvila (Minsk II) i mitten av februari. Intensiva strider fortsatte dock flera dagar efter, särskilt runt Debaltseve, från vilken ukrainska trupper slutligen retirerade.

Minsk II-avtalet omfattar bland annat överenskommelser om tillbakadragande av vapen och utländsk trupp, politisk dialog, inklusive lokalval enligt ukrainsk lagstiftning, kring utbrytarområdenas status, samt pensionsutbetalningar. Avtalet reglerar att Ukraina först senare ska återfå kontrollen över sina gränser.

Striderna fortsatte dock under i stort sett hela våren och sommaren 2015. Intensiteten var hela tiden lägre än under upptrappningarna i augusti 2014 och januari-februari 2015, och några avgörande territoriella förändringar skedde inte (se figur 2.2 för aktuell kartöversikt).

Figur 2.2. Ukrainska försvarsministeriets karta över konfliktområdet i Donbass

Källa: [Information analysis center](http://www.informationanalysiscenter.com)

Från början av september, och alltmer så från månadsskiftet september-oktober, respekterades vapenvilan närmast fullständigt medan det sedan början av november och fram till skrivande stund rapporteras om tendenser till viss upptrappning.

2.4. Konfliktens grunder

Beskrivningarna av vad som har orsakat och utlöst konflikten i Donbass skiljer sig starkt åt. Den ryska ledningen och rysk statskontrollerad media har alltsedan den ukrainska revolutionen hållit stort fokus på de högerradikala

elementen i proteströrelsen och senare relaterade frivilligbataljoner, förnekat all rysk inblandning samt identifierat språk och etnicitet som konfliktens grund. I detta ryska narrativ som tecknats i propaganda och retorik, med flitigt förekommande historiska referenser till den sovjetiska segern över den tyska nazismen, har den ryskspråkiga minoriteten i Ukraina beskrivits som allvarligt hotad.

En mer balanserad bevakning och analys ger vid handen att det inte är etniska motsättningar som utvecklats till en konflikt. Det finns skillnader och motsättningar mellan östra och västra Ukraina, men det kan knappast vara relevant att relatera dessa till etnisk eller språklig bakgrund. Snarare handlar denna splittring om politisk orientering som bygger på ekonomiska realiteter, identitet och klasstillhörighet. Därutöver förefaller det vara ställt utom tvivel att dessa motsättningar saknade sådan mobiliseringskraft i de östra delarna av landet att de skulle kunna leda till en väpnad konflikt. Den ryska militära inblandningen i Donbass har varierat, men det förefaller vara korrekt att beskriva konflikten i Donbass som en produkt av främst den ryska ledningens agerande.

2.5. Humanitära situationen och mänskliga rättigheter i Donbass

Omfattande rapportering om brist på respekt för mänskliga rättigheter i de icke-regeringskontrollerade områdena av Donbass föreligger. Personer som uppfattas som proukrainska eller på annat sätt opponerar sig mot det rådande styret, samt vissa religiösa grupper uppges vara särskilt utsatta. Bland de MR-brott som förekommer kan särskilt noteras kidnappningar, tortyr och utomrättsliga avrättningar.^{2 3}

Även den ukrainska sidan anklagas i internationell rapportering för MR-övergrepp. Detta gäller särskilt rapporter om övergrepp som begåtts av frivilligbataljoner nära fronten samt av den ukrainska säkerhetstjänsten (SBU) i utredningar av misstänkta separatist- och terroristbrott.⁴

Utöver den alarmerande MR-situationen har striderna i Luhansk och Donetsk medfört omfattande skador på central infrastruktur såsom vägar, vattenledningar och elförsörjning. Detta i kombination med den ukrainska blockaden och separatisternas ovilja att tillåta internationella

² UN Office of the High Commissioner for Human Rights (OHCR), *Report on the human rights situation in Ukraine*, 2015-09-08

³ AI *Breaking Bodies: Torture and Summary Killings in Eastern Ukraine*, 2015-05-22. Se även International Federation for Human Rights, *Eastern Ukraine: Civilians caught in the Crossfire*, 2015-10-01 och International Partnership for Human Rights, *Fighting Impunity in Eastern Ukraine. Violations of International Humanitarian Law and International Crimes in Eastern Ukraine*, 2015-10-07 angående rapporterade MR-brott begångna i såväl regeringskontrollerat som icke-regeringskontrollerat område.

⁴ AI *Breaking Bodies: Torture and Summary Killings in Eastern Ukraine*, 2015-05-22.

hjälporganisationer att verka har medfört en mycket prekär humanitär situation i de icke regeringskontrollerade delarna av Ukraina.

2.6. De huvudsakliga aktörerna

2.6.1. Den ryska ledningens motiv och handlingsmönster

Den ryska ledningens reaktioner på de demonstrationer som följde det ryska parlamentsvalet i slutet av 2011 och Putins återkomst på presidentposten 2012, beskrivs tillsammans med andra repressiva utvecklingstendenser på sina håll som att det "tysta kontrakt" med den urbana medelklassen med vilket Putin styrde Ryssland under sina två första mandatperioder är brutet och att den ryska ledningen istället har att förlita sig på "den tysta majoritetens" stöd. Sett mot en sådan bakgrund kan den ryska ledningens agerande i Ukraina och dess beskrivning av utvecklingen där inte bara ses som ett uttryck för upplevt hot från i första hand Nato, utan även bedömas vara avsedd för inhemsk konsumtion. Likt dess betoning av "traditionella värden" kan det i förlängningen vara ett sätt att stärka ledningens möjligheter till överlevnad.

Även om Ryssland genom Natos och EU:s expansion österut har upplevt sig hotat och både direkt och indirekt drivs av revanschistiska motiv, stod det tidigt i Donbasskonfliktens skeenden klart att en mer regelrätt, öppen rysk invasion av delar av Ukraina skulle vara förknippad med stora kostnader och strategiska risker. Ett sådant agerande bedömdes som mindre sannolikt, men kunde samtidigt inte uteslutas. Istället har Ryssland använt sig av vad som benämns "hybridkrigföring", ett begrepp som i detta sammanhang har getts olika innebörd men som här inkluderar den ryska förnekelsen av en medvetet illa dold inblandning och ofta också det massiva propagandainslaget.

Hittillsvarande mönster i Donbasskonflikten ger enligt Lifos bedömning vid handen att företrädarna för separatiströrelserna i Donetsk och Luhansk inte bör ses som självständiga aktörer.

2.6.2. Reaktioner från EU och Nato

Nato och EU har sedan kalla krigets slut expanderat kraftigt österut och kan sägas ha agerat med antagandet om att slutet på kalla kriget var "the end of history". Även om tydliga signaler i både ord och handling om den ryska ledningens "röda linjer" och mer revanschistiska agenda fanns långt före revolutionen i Ukraina vintern 2013/2014, förefaller beredskapen hos EU och dess medlemstater, Nato och USA ha varit låg. Redan tidigt efter revolutionen stod det klart att det hos dessa aktörer inte fanns någon villighet att vidta mer långtgående åtgärder gentemot Ryssland för dess agerande.

EU och USA med flera länder har dock i olika omgångar infört ekonomiska (av allt att döma för Ryssland kännbara) sanktioner mot ryska individer och

företag. För omvärldens reaktioner framstår nedskjutningen av det civila passagerarplanet MH17 över Donbass i juli 2014 har varit särskilt avgörande. Utöver sanktioner mot Ryssland ges visst militärtrelaterat stöd, dock inte direkt vapenstöd, till Ukraina av enskilda stater.

2.6.3. Ukraina efter revolutionen

Under 2014 genomfördes såväl president- som parlamentsval i Ukraina. Efter att en övergångsregering och tillförordnad president (parlamentets talman) lett landet, vann Petro Porosjenko presidentvalet redan i den första omgången i maj. Efter parlamentsvalet i oktober bildades en koalitionsregering ledd av Arsenij Jatsenjuk.

Den reformagenda som formulerades ur revolutionen måste bedömas vara levande, men arbetet är mödosamt och omvärldens omdömen om hur reformarbetet fortskrider varierar. Det ekonomiska läget i landet är minst sagt prekärt och korruptionen har under Ukrainas hela period av självständighet varit mycket omfattande.

Den ukrainska armén visade sig under 2014 var mycket rostig – underfinansierad, korrumpad och med föråldrat materiel – men har i någon mån kommit på fötter. Det finns ett fortsatt beroende av frivilligbataljoner, som dock i hög grad inkorporerats med inrikestrupperna.

Under hösten 2014 införde den ukrainska regeringen en blockad mot de delar av Donbass som stod utanför dess kontroll: krav på tillstånd för att passera *de facto*-gränsen introducerades, alla administrativa funktioner evakuerades och alla sociala transfereringar, inklusive pensionsutbetalningar, stoppades.

2.7. Svårbedömd fortsatt utveckling

Många bedömare betonar att det ryska projektet i Donbass förefaller ha varit ett strategiskt misstag som baserats på en rad missbedömningar som gjordes direkt efter den ur rysk synpunkt framgångsrika Krimannekteringen, bland annat gällande den lokala mobiliseringskraften och omvärldens reaktioner.

Den fortsatta utvecklingen är svårbedömd. Det finns i skrivande stund tecken på att den nuvarande vapenvilan kan hålla, där inte minst de ryska operationerna i Syrien har betydelse. Dock är det samtidigt viktigt att förstå att det inte finns några indikationer på att den ryska agendan i Ukraina har genomgått någon grundläggande förändring. Med detta som utgångspunkt bör en hållbar vapenvila sannolikt ses ur perspektivet att den ryska ledningen försöker få ut så många ukrainska eftergifter som möjligt i återförandet av Donbass till Ukraina, samt bibehålla fortsatt politisk destabilisering av landet.

3. Den ukrainska internflyktingsituationen

3.1. Hittillsvarande mönster

3.1.1. Internflyktens demografi

Den ryska annekteringen av Krim och stridigheterna i östra Ukraina har medfört stora befolkningsomflyttningar inom landet.

Företrädare för UNDP resonerar kring begreppet internflyktingar och konkluderar att dess användbarhet som analytisk kategori för att beskriva situationen för personer som tvingats på flykt undan konflikten är begränsad. Situationen i Ukraina liknar inte de flyktingsituationer som internationella organisationer har erfarenhet av att hantera. Internflyktingar är formellt de som är registrerade men det är en olikartad grupp i verkligheten. Många flyttar omkring mycket och är inte nödvändigtvis utsatta, medan det samtidigt inte enbart är internflyktingar som kan vara utsatta.⁵ Internal Displacement Monitoring Centre (IDMC) skriver i en artikel om internflyktingstatistik att den insamlade datan säger lite om internflyktingarnas faktiska behov. Det är omöjligt att mäta ett hushålls behov gentemot ett annat hushåll och därmed svårt att veta om det är rätt hjälp som ges.⁶

En annan faktor som komplicerar diskursen om internflyktingar i Ukraina är att kategoriseringarna ändrats under registreringsperioden. IDMC konstaterar att internflyktingarna initialt av Katastrofmyndigheten klassificerades genom kön, ålder, funktionsnedsättning och geografisk plats. När Socialministeriet övertog registereringen kategoriserades personerna inom grupperna barn, arbetsför ålder, pensionärer och funktionshindrade. Till detta hör att vissa kan gå i pension vid 35 års ålder, vilket gör klassificeringen pensionärer potentiellt väldigt vid.⁷

En företrädare från KrymSOS konstaterar att medelklass och välbeställda har saknat incitament att registrera sig som internflyktingar och har helt enkelt bara flyttat till annan ort inom Ukraina. Många av de som lämnat Krim befinner sig idag i centrala och västra Ukraina men vissa har stannat kvar i närområdet i Kherson *oblast*.⁸

KrymSOS beskriver vidare hur utflyttningen från de konfliktdrabbade områdena har skett i vågor. Från Krim kom inledningsvis i huvudsak politiska aktivister och tatarer som motsatte sig den ryska annekteringen. Detta följdes av en våg som flyttade på grund av socioekonomiska skäl eller på grund av att de inte vill skaffa ryskt medborgarskap. Många

⁵ United Nations Development Programme (UNDP), 2015-09-11

⁶ Internal Displacement Monitoring Centre (IDMC), *Displacement figures in Ukraine fail to reflect a complex reality*, 2015-09-07, s. 2

⁷ Ibid.

⁸ KrymSOS, 2015-09-09

näringsidkare försökte flytta sin verksamhet till Ukraina av rädsla för att den skulle tas över av de nya ryska myndigheterna. För närvarande är de flesta migranter från Krim unga män som flyttar för att slippa göra militärtjänst i Ryssland.⁹

Från östra Ukraina började utflyttning ske redan innan de egentliga stridigheterna inleddes i april 2014. Framförallt handlade det om personer som hade någon form av politisk profil. Detta följdes av en ny större våg när stridshandlingarna inleddes och intensifierades under sommaren 2014. Detta sågs av många som en temporär flytt och man bosatte sig i kollektivcentrum nära de områden man flytt ifrån. Under hösten stod det dock klart för allt fler att konflikten skulle komma att bli långvarig.¹⁰

3.1.2. Antal och aktuella trender

Enligt uppgifter från det ukrainska Socialministeriet var i början av september 2015 det officiella antalet internflyktingar 1 475 000, med cirka 1500 nyregistreringar varje dag. Under konfliktens mer intensiva skeden skedde uppemot 10 000 nyregistreringar per dag. Av registrerade internflyktingar är 850 000 pensionärer, 186 000 barn, 61 000 funktionshindrade och 350 000 i arbetsför ålder.¹¹

Enligt KrymSOS är antalet registrerade internflyktingar från Krim ca 20 000 men i praktiken handlar det snarare om det dubbla antalet. Av dessa är cirka hälften Krimtatarer.¹²

En stor majoritet av internflyktingarna från östra Ukraina befinner sig alltså i närområdet; i de regeringskontrollerade delarna av Luhansk och Donetsk *oblast* är 52 procent av internflyktingarna registrerade.¹³ Även de närliggande Zaporizha, Dniepropetrovsk och Charkiv *oblast* har betydande internflyktingpopulationer.

⁹ KrymSOS, 2015-09-09

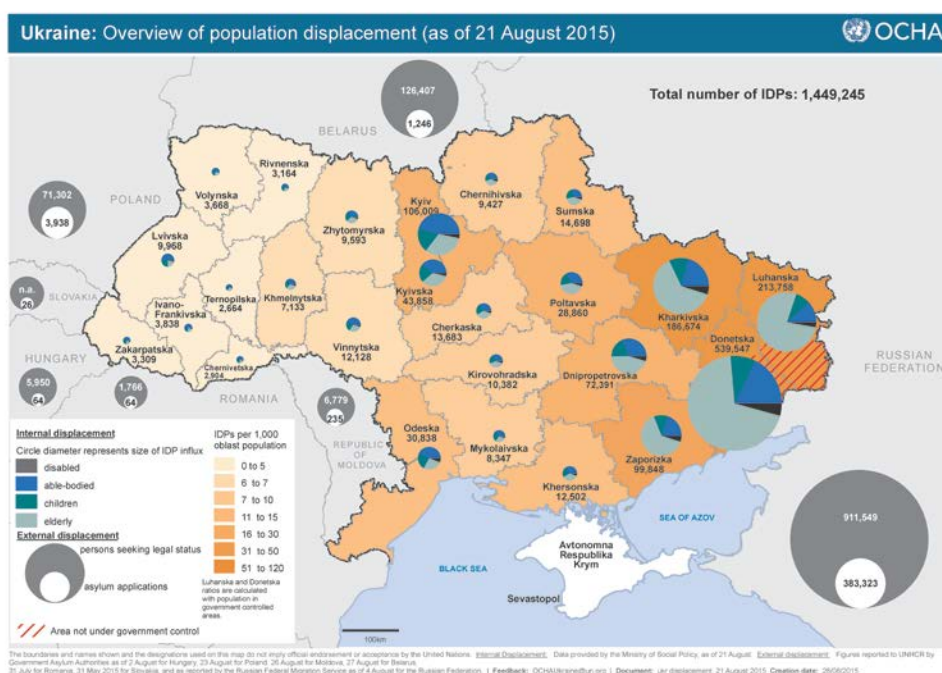
¹⁰ KrymSOS, 2015-09-09

¹¹ Socialministeriet, 2015-09-09

¹² KrymSOS, 2015-09-09

¹³ Protection Cluster Ukraine, *Update on IDP Registration*, 2015-08, s. 1

Figur 3.1. Karta över ukrainska internflyktingars vistelseorter

Källa: [Office for the Coordination of Humanitarian Affairs \(OCHA\)](http://ochaonline.org/)

Enligt en företrädare för organisationen P2P finns dock stora felkällor i de officiella siffrorna. Till att börja med avser socialministeriets siffror antal individer som registrerat sig som internflyktingar, inte antalet individer som känt sig tvingade att flytta på grund av konflikten. Liksom i fallet med Krim har en stor grupp medelklass och välbeställda saknat incitament att registrera sig som internflyktingar och helt enkelt flyttat till en annan del av Ukraina. Enligt företrädaren kan dessa vara så många som 1,5 miljoner. Denna kategori personer reflekteras inte i statistiken även om de *de facto* flyttat på grund av konflikten. En annan tungt vägande anledning till att personer inte registrerat sig som internflyktingar trots att de flytt stridigheterna är att de vill undvika risken att mobiliseras till armén. Därtill kommer personer som av olika anledningar inte kunnat registrera sig. Det kan handla om personer vars dokumentation förstörts eller som sedan tidigare saknat dokumentation, minderåriga som flytt tillsammans med någon annan än sin vårdnadshavare eller personer som varit registrerade på annan ort än de faktiskt vistats på.¹⁴

Företrädare för den internationella organisationen A menar också att antalet registrerade internflyktingar inte är någon tillförlitlig siffra. Å ena sidan har ukrainska myndigheter gjort registrering som internflykting obligatorisk för att få tillgång till sociala förmåner vilket har gjort att människor som inte är internflyktingar har registrerat sig. Å andra sidan finns internflyktingar som

¹⁴ Right to Protection (R2P), 2015-09-07

inte registrerade eftersom de saknar dokument, vissa är rädda för att mobiliseras etc.¹⁵

Företrädaren för Amnesty International (AI) konstaterar att inte alla som lämnar konfliktzonen ansöker om status som internflyktingar eftersom det kan ses som att man då väljer sida i konflikten och att man är orolig för att det ska påverka anhöriga eller tillgångar som finns kvar på icke-regeringskontrollerat område.¹⁶

I konfliktens inledningsskede krävdes folkbokföring i Donetsk eller Luhansk *oblast* för rätt till internflyktingstatus men allteftersom de ukrainska myndigheterna återtog kontroll över stora delarna av dessa *oblast* upprättades en lista över orter varifrån status som internflykting var möjlig att erhålla. Enligt flera av de organisationer som Lifos konsulterat speglar inte denna lista verkligheten varför det kan förekomma personer som *de facto* flytt från osäkra områden men som på grund av att deras ort inte finns med på myndigheternas lista inte kunnat erhålla status som internflyktingar.

Förutom att det finns ett stort antal individer som flyttat/flytt utan att registrera sig eller kunna registrera sig som internflyktingar finns mycket som talar för att dubbelregistreringen är omfattande. Inledningsvis sköttes registreringen av internflyktingar av Katastrofmyndigheten som hanterade administrationen i ett pappersbaserat system. Efter att Socialministeriet tagit över ansvaret för registreringsprocessen introducerades ett elektroniskt registreringssystem och någon avstämning mellan de båda registren har inte gjorts.¹⁷ Företrädaren för den internationella organisationen C uppger därutöver att Katastrofmyndigheten fortsatte att registrera internflyktingar även en tid efter att ansvaret hade gått över till Socialministeriet.¹⁸

Utöver eventuella dubbelregistreringar är det allmänt accepterat att det finns ett stort antal individer som är registrerade som internflyktingar trots att de i praktiken lever kvar på sina hemorter i icke-regeringskontrollerat område. Dels handlar det om personer som återvänt efter att stridigheterna dragit förbi deras hemorter och dels handlar det om personer som aldrig lämnat området. Eftersom all statlig service upphört på icke-regeringskontrollerat område blir en registrering som internflykting en förutsättning för att kunna erhålla pension och andra offentliga förmåner. Det finns därför ett starkt incitament för de som är beroende av detta för sin försörjning att registrera sig som internflyktingar oavsett var de i praktiken har sin hemvist. För att utverka dessa förmåner krävs dock att personen tar sig till regeringskontrollerat område. Detta medför att rörelserna mellan regeringskontrollerat och icke-regeringskontrollerat område är tämligen betydande.¹⁹ Även enligt företrädaren för den internationella organisationen D förekommer mycket rapportering om personer som registrerat sig som

¹⁵ Internationella organisationen A, 2015-09-10

¹⁶ AI, 2015-09-11

¹⁷ R2P, 2015-09-07

¹⁸ Internationella organisationen C, 2015-09-08

¹⁹ R2P, 2015-09-07

internflyktingar men sedan bor kvar på sina hemorter i icke-regeringskontrollerat område. De som lämnar icke-regeringskontrollerat område bosätter sig ofta där de har familj eller vänner eller där de tror sig kunna hitta arbete.²⁰

Representanter för International Organization for Migration (IOM) menar att det i Luhansk och Donetsk *oblast* är ungefär 50 procent av internflyktingarna som faktiskt bor kvar på icke-regeringskontrollerat område. IOM konstaterar också att det finns ett stort antal oregistrerade internflyktingar. De äldre och mest utsatta är överlag mer koncentrerade till Donetsk och Luhansk medan demografin i övrigt är mer lik den övriga befolkningens.²¹

Företrädaren för OCHA konstaterar att många av de som flytt till regeringskontrollerat område från östra Ukraina har återvänt. Anledningarna till detta varierar men det beror ofta på att de uttömt sina egna resurser, att de har släktingar kvar på icke-regeringskontrollerat område som de känner att de måste tillbaka till för att hjälpa eller pga. spänningar i det mottagande samhället. Företrädaren menar att antalet internflyktingar sannolikt minskar för tillfället men konstaterar samtidigt att många reser fram och tillbaka över *de facto*-gränsen och att fluktuationer förekommer i samband med att stridigheterna intensifieras. Den officiella siffran över antalet internflyktingar kan starkt ifrågasättas.²²

IOM menar däremot att den officiella siffran över registrerade internflyktingar kan stämma in med det verkliga antalet givet att plus- och minusfaktorer tar ut varandra. Folk som inte är rädda för mobilisering och verkligen har lämnat icke-regeringskontrollerat område har registrerat sig liksom de som kommer från Luhansk eller Donetsk och rör sig fram och tillbaka mellan regeringskontrollerat och icke-regeringskontrollerat område för att få pensioner och annat socialt stöd utbetalt.²³

Norges ambassad i Kiev hör till de som anser att antalet registrerade internflyktingar sannolikt är starkt överdrivet. Mycket handlar troligen om dubbelregistreringar. Däremot menar man att antalet som flytt konflikten med största sannolikhet är långt fler. De som av olika anledningar underlåtit att registrera sig är sannolikt fler än de som dubbelregistrerats eller som är registrerade utan att ha lämnat icke-regeringskontrollerat område.²⁴

En företrädare för den internationella organisationen B som Lifos konsulterat menar att situationen i Donbass har lugnat ned sig och att uppgifter tyder på att så många som 70-80% av alla som registrerats som internflyktingar nu har återvänt eller aldrig *de facto* har lämnat området. De officiella siffrorna måste betraktas som kraftigt överdrivna och reflekterar

²⁰ Internationella organisationen D, 2015-09-07

²¹ International Organization for Migration (IOM), 2015-09-08

²² OCHA, 2015-09-07

²³ IOM, 2015-09-08

²⁴ Norges ambassad i Ukraina, 2015-09-11

alla som någon gång varit registrerade som internflyktingar. Företrädaren konstaterar att de siffror som släppts av ryska myndigheter²⁵ också sannolikt är kraftigt överdrivna.²⁶

Företrädaren för den internationella koordineringsmekanismen Shelter Cluster menar att mönstret för internflykt har förändrats. Initialt förväntades en snabb lösning av konflikten men allteftersom tiden gått har folk insett att så inte kommer att bli fallet. De internflyktingar som dröjt sig kvar i närområdet ser sig nu om efter mer permanenta alternativ och färre har som avsikt att återvända. Trots denna trend har dock de flesta internflyktingar valt att stanna kvar i närheten av kontaktlinjen.²⁷

Den norska ambassaden noterar också att intresset att skaffa utrikespass har ökat i Ukraina vilket kan innebära att många planerar att emigrera. Det finns enligt ambassadens företrädare en potential för massemigration från Ukraina men ett sådant scenario är osannolikt om inte konflikten eskalerar.²⁸

3.2. Det legala ramverket kring internflyktingar

Ukraina stod oförberett inför situationen med ett stort antal interflyktingar som den ryska annekteringen av Krim och konflikten i Donbass har orsakat. Företrädaren för Amnesty International tar fasta på just detta: lagstiftning kring interflyktingars rättigheter fanns överhuvudtaget inte tidigare och den ukrainska staten var, enligt företrädarens bedömning, sen med att anta lagar och vidta andra åtgärder gentemot internflyktingar.²⁹ Företrädarna för den internationella organisationen A bedömer att den ukrainska regeringen inte har engagerat sig tillräckligt aktivt i att bidra med stöd till internflyktingar³⁰, medan den norska ambassadens företrädare i linje med detta konstaterar att det statliga stödet till internflyktingar inte räcker till – en majoritet av allt stöd till internflyktingar kommer från civilsamhället.³¹ Företrädaren för Amnesty International ger en tänkbar förklaring utöver resursknapphet till det faktum att det mesta av hjälparbetet fortfarande sker genom lokala frivilligorganisationer: ukrainska myndigheter ser konflikten som en antiterroristoperation, som en tillfällig situation, och att människor ska återvända till sina hemorter.³²

²⁵ Enligt FMS (Federala Migrationsmyndigheten) hade i slutet av augusti 2015 cirka 1 000 000 ukrainska medborgare flytt undan stridigheterna till Ryssland. Av dessa ska cirka 600 000 bestämt sig för att permanent stanna kvar i Ryssland.

²⁶ Internationella organisationen B, 2015-09-10

²⁷ Shelter Cluster, 2015-09-08

²⁸ Norges ambassad i Ukraina, 2015-09-11

²⁹ AI, 2015-09-11

³⁰ Internationella organisationen A, 2015-09-10

³¹ Norges ambassad i Ukraina, 2015-09-11

³² AI, 2015-09-11

3.2.1. Rättigheter stadgade i ny internflyktinglagstiftning

Enligt Protection Cluster Ukraine trädde den nu gällande internflyktinglagen i kraft den 20 oktober 2014. Enligt lagen krävs registrering för att internflyktingar ska få tillgång till sjukvård, utbildning, pensioner och andra statliga bidrag. I december 2014 övergick ansvaret för registrering från den statliga Katastrofmyndigheten till Socialministeriet, samtidigt som systemet datoriserades.³³

I syfte att koordinera det statliga arbetet har en särskild katastrofinstitution skapats som består av 15 statliga institutioner, inklusive flera ministerier. Enligt företrädaren för Socialministeriet har denna institution kontor i samtliga regioner, till vilka medborgare kan vända sig med frågor. Institutionen driver även en informationstelefonlinje. Socialministeriet ansvarar för utbetalning av pensioner och sociala förmåner samt annat socialt stöd relaterat till arbete. Utöver det är även socialministeriet ansvarigt för registrering av internflyktingar genom regionala kontor.³⁴

Företrädaren för KrymSOS uppger att en internflykting enligt lagen har rätt till mellan 400 till 800 hryvnia per månad (arbetsföra personer har rätt till det lägre beloppet³⁵) i sex månader. På familjenivå är det månatliga maxbeloppet i ekonomiskt bistånd 2500 hryvnia. Perioden då en internflykting har rätt till detta ekonomiska bistånd förlängdes under våren 2015 med sex månader och det kan komma att beslutas om ytterligare förlängning. Biståndet är tänkt att täcka kostnader för "grundläggande hushållsutgifter".³⁶ Personer som före konflikten och sin flykt erhållit ekonomiskt bistånd, exempelvis personer med funktionshinder och ensamstående mödrar, behåller detta utöver det bistånd de erhåller som internflyktingar.³⁷ Internflyktingar som har egendom som kan omsättas till kontanter har inte rätt till det ekonomiska biståndet.^{38 39} UNHCR skriver att bidraget i de flesta fall inte räcker till för att täcka nödvändiga utlägg, och tillägger att ingen ersättning ges för skadad eller förlorad egendom i icke regeringskontrollerat territorium.⁴⁰ Socialministeriets företrädare konstaterar att maximalbeloppet om 2500 hryvnia per månad för en familj inte är tillräckligt för att överleva i städerna, där det måste till arbete för att man ska kunna leva ett normalt liv, men att det är tillräckligt på landsbygden.⁴¹

Internflyktingar har om de är registrerade full tillgång till samhällservice. Det område där det finns minst problem är enligt företrädaren för R2P

³³ Protection Cluster Ukraine, *Update on IDP Registration*, 2015-08, s. 1

³⁴ Socialministeriet, 2015-09-09

³⁵ Internationella organisationen C, 2015-09-08

³⁶ KrymSOS, 2015-09-09

³⁷ IOM, 2015-09-08

³⁸ KrymSOS, 2015-09-09

³⁹ Internationella organisationen C, 2015-09-08

⁴⁰ The Office of the United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR), *International Protection Considerations Related to the Developments in Ukraine - Update III*, 2015-09-01, s. 8-9

⁴¹ Socialministeriet, 2015-09-09

skolutbildning. Skolor är kopplade till lokala myndigheter och normalt, menar företrädaren, bör det fungera så att även oregistrerade barn har tillgång till skolutbildning.⁴²

Enligt företrädaren för den internationella organisationen C tycks det inte finnas några problem i tillgång till sjukvård som särskilt drabbar internflyktingar. Det ukrainska sjukvårdssystemet är lika dåligt för alla och korruptionen – att man måste betala under bordet och bekosta läkemedel själv etc. – drabbar alla.⁴³ Företrädaren för KrymSOS för ett snarligt resonemang. Medicinsk vård är gratis för internflyktingar på samma villkor som för alla andra ukrainare. I praktiken är det dock vanligt att såväl internflyktingar som andra måste betala mutor för att få bra behandling. Utrustning och mediciner bekostas också av patienten. Sjukvård är ett stort problem i Ukraina just nu. Diskriminering mot internflyktingar sker inte, men brist på medel kan skapa problem för patienter. Ett annat problem är att personer som är fast boende har bra kontakt med sina läkare och därför kan få bättre priser än nyanlända.⁴⁴

Företrädare för UNICEF redogör, i linje med andra källor, för att registrerade internflyktingar har samma rättigheter som övrig befolkning, inklusive rätt till skolgång för barn och gratis sjukvård. I praktiken går de flesta barn som är registrerade som internflyktingar i skolan. Barn som *de facto* är internflyktingar men inte har registrerats som sådana hamnar dock utanför systemet. Barn utan vårdnadshavare har ingen möjlighet att registrera sig som internflyktingar. Företrädarna beskriver sårbarheten i sådana barns situation och väddar om att de inte ska återsändas till Ukraina.⁴⁵ Såvitt gäller internflyktingar som inte är registrerade som sådana uppger dock företrädaren för R2P att man ändå har tillgång till sjukvård, dock mot betalning.⁴⁶

Företrädaren för OCHA betecknar det legala ramverket kring internflyktingar som en röra och trycker särskilt på att det finns dokument och bestämmelser som motsäger varandra. Vissa förbättringar har enligt företrädaren skett, medan andra nödvändiga förändringar har uteblivit. Ett exempel på brist i det befintliga legala ramverket kring internflyktingar, som ges av företrädaren, är att personer som är bosatta i regeringskontrollerat, men konfliktdrabbat territorium, och vars hus förstörts varken har rätt till kompensation eller ekonomiskt bistånd.⁴⁷

Resolution 509, senast justerad 15 april 2015, definierar att personer som bott i de numera icke regeringskontrollerade områdena, i konfliktområden eller längs kontaktlinjen har rätt att registrera sig som internflykting. Den nationella internflyktingslagstiftningen definierar däremot en internflykting

⁴² R2P, 2015-09-07

⁴³ Internationella organisationen C, 2015-09-08

⁴⁴ KrymSOS, 2015-09-09

⁴⁵ United Nations Children's Fund (UNICEF), 2015-09-09

⁴⁶ R2P, 2015-09-07

⁴⁷ OCHA, 2015-09-07

som någon som varit tvungen att flytta på grund av konflikten. I praktiken har många lokala myndigheter fortsatt applicera resolution 509 istället för den nationella internflyktingslagstiftningen, något som gjort att vissa inte kunnat registrera sig trots att de enligt den nationella lagstiftningen har rätt att göra det. (s. 3)⁴⁸

Även företrädaren för den internationella organisationen D pekar på att det finns brister i det legala ramverket kring internflyktingar, samtidigt som företrädaren understryker att myndigheterna går i rätt riktning, bl.a. som konstaterats ovan, att en internflyktinglag har antagits. Implementering är dock, enligt företrädaren, en annan sak. De ukrainska myndigheterna är bra på att anta handlingsplaner, men implementeringen faller på bristande finansiering. Företrädaren exemplifierar med internflyktingars lagstadgade rätt till sex månaders kostnadsfritt boende. Lokala myndigheter ansvarar för att tillse detta men har inte fått några resurser för att finansiera det.⁴⁹

I jämförelse med andra källor förefaller företrädaren för R2P ge ett något mer positivt omdöme: det legala ramverket kring internflyktingar är mer eller mindre acceptabelt, särskilt jämfört med annan lagstiftning, medan det är värre med implementeringen. Företrädaren pekar på att det kan finnas regionala skillnader i socialministeriets tillämpning av internflyktinglagen.⁵⁰

Företrädaren för den internationella organisationen C pekar på att ukrainska myndigheter försöker harmonisera lagstiftningen kring internflyktingar, men att internflyktingar från Donbass har fått mer av de ukrainska myndigheternas uppmärksamhet och att lagstiftningen är anpassad för dem. Registreringsprocessen är mycket mer komplicerad för internflyktingar från Krim.⁵¹

Det sker ett kontinuerligt utvecklingsarbete kring lagstiftningen. En handlingsplan för att lösa arbetslösheten hos internflyktingar antogs i juli 2015 och augusti antogs en nationell strategi kring mänskliga rättigheter som bland annat syftar till att tillgodose skyddsbehovet för interflyktingar och de konfliktdrabbade som stannat kvar i de regeringsstyrda områdena.⁵²

3.2.2. Registrering av internflyktingar

Ett flertal källor uppmärksammar problem som personer som vill registrera sig som internflyktingar riskerar att möta.

Företrädaren för R2P redogör för att den ukrainska hållningen i inledningen av konflikten var att hela Donetsk och Luhansk *oblast* omfattades av antiterroristoperationen och att personer som lämnade dessa områden var

⁴⁸ IDMC, *Displacement figures in Ukraine fail to reflect a complex reality*, s. 3

⁴⁹ Internationella organisationen D, 2015-09-07

⁵⁰ R2P, 2015-09-07

⁵¹ Internationella organisationen C, 2015-09-08

⁵² UNHCR, *International Protection Considerations Related to the Developments in Ukraine - Update III*, 2015-09-01, s. 9-10

berättigade till registrering som internflyktingar. Under hösten 2014 upprättades istället en förteckning i ett regeringsdokument (Government decree no. 1085) över orter varifrån personer som lämnat sina hem ska betraktas som internflyktingar. Avgörande för om en ort inkluderas i denna förteckning är om ukrainska myndigheter kan erbjuda samhällsservice där. Förteckningen är enligt företrädaren för R2P inte komplett. Vissa byar som beskjutits har inte inkluderats. I ett nyligen prövat ärende slår dock en överinstans fast (ännu ej prövat i högsta instans) att personer från hela Donetsk och Luhansk som lämnat sina hem ska betraktas som internflyktingar.⁵³

Företrädaren för den internationella organisationen D betecknar registreringen av internflyktingar som problematisk och systemet som mycket byråkratiskt. I likhet med andra konstaterar företrädaren att förteckningen över ursprungsorter inte är komplett.⁵⁴

Företrädaren för R2P uppger ett antal grupper som kan möta svårigheter att registrera sig som internflyktingar: utlänningar och statslösa inte kan registrera sig som internflyktingar trots att de är legalt bosatta i landet, att personer som förlorat dokument eller personer som även tidigare saknat dokumentation, främst romer (som framgår ovan måste internflyktingar visa upp sin folkbokföringsstämpel i inrikespasset för att visa att varit bosatt på orter i Donetsk eller Luhansk *oblast* som finns upptagna i regeringsförteckning för att registreras), har svårt att registrera sig samt att barn som separerats från sina föräldrar inte kan registreras (Se avsnitt 5.2.3).⁵⁵ UNHCR framhåller i en rapport att framförallt personer utan dokumentation, ofta romer, och barn födda i icke regeringskontrollerat område har särskilt stora administrativa problem att registrera sig.⁵⁶ En företrädare för Norges ambassad i Kiev angav dock att det finns tydliga riktlinjer för hur ett barn fött i icke regeringskontrollerat område kan få ukrainskt födelsebevis, och att det som krävdes var en sjukhusjournal som bekräftar födseln.⁵⁷

UNHCR uppmärksammar även skäl till varför någon kan avstå registrering. Alla är inte medvetna om fördelarna (bristen på information har bland annat kritiserats av Brookings Institution, som anser att myndigheterna misslyckats i att informera internflyktingar om vilka resurser som finns⁵⁸), eller så är de inte berättigade till ekonomiskt stöd och avstår därför från registrering. Andra vill undvika mobilisering eller diskriminering på bostads- eller arbetsmarknaden. I vissa fall finns en rädsla för att registrering kan tolkas som ett politiskt ställningstagande och därmed slå

⁵³ R2P, 2015-09-07

⁵⁴ Internationella organisationen D, 2015-09-07

⁵⁵ R2P, 2015-09-07

⁵⁶ UNHCR, *International Protection Considerations Related to the Developments in Ukraine - Update III*, 2015-09-01, s. 5

⁵⁷ Norges ambassad i Ukraina, 2015-09-11

⁵⁸ Brookings-Bern Project on Internal Displacement, *Off to a Shaky Start: Ukrainian Government Responses to Internally Displaced Persons*, 2015-05-13, s. 14-15

tillbaka negativt på släktingar eller egendomar som fortfarande finns i icke-regeringskontrollerat område. Det rapporteras att internflyktingar som inte registrerat sig inte kunnat få statliga bidrag, vare sig internflyktingsbidrag eller vanliga socialbidrag. Vissa hjälporganisationer kräver också registrering innan hjälp ges.⁵⁹

I mars 2015 förändrades registreringsprocessen genom Regulation 79, ett tillägg till Resolution 509, som anger att en representant från den statliga migrationsmyndigheten (SMS) måste verifiera att personen bor på adressen. Om de inte finns på plats när kontrollanten kommer godkänns inte registreringen. Det gör det bland annat svårare för de som är fortsatt boende i icke-regeringskontrollerat område.⁶⁰ Lagändringen gör det även möjligt för representanter att avregistrera individer som inte bor där de angett. Som en konsekvens av detta anger UNHCR att 8 000 internflyktingar ha avregistrerats sedan de inte varit på plats vid inspektioner.⁶¹

Både den internationella organisationen D:s och R2P:s företrädare beskriver i tillägg andra, för registrering som internflykting, problematiska situationer: personer som har bott på en annan ort (som finns upptagen på tidigare nämnda förteckning) än där (på ort som inte finns upptagen) man varit folkbokförd kan inte registrera sig. Det är även problematiskt att registrera barn som fötts på icke-regeringskontrollerat område.⁶² Problematiken bottnar främst i hur det ukrainska folkbokföringssystemet fungerar och kravet på folkbokföringsstämpel i inrikespasset. Trots att en person *de facto* har levt i t.ex. Donetsk kan denne nekas registrering som internflykting om folkbokföringsstämpel saknas.⁶³

Enligt R2P:s företrädare finns regionala skillnader i Socialministeriets beslutsfattande: i vissa regioner kan en person beviljas internflyktingcertifikat, medan en snarlik situation i annan region leder till avslag.⁶⁴

OHCHR rapporterar att folkbokföringen inte har fungerat i de icke-regeringskontrollerade områdena. En person som behöver ersätta eller skaffa identitetsdokument måste därför resa till regeringsstyrt område, ofta på sätt som inte går via vägspärrar. För personer med funktionshinder kan det vara extra problematiskt om de förlorat sina ukrainska sjukintyg. De måste då undergå utförliga undersökningar och sedan invänta beslut från en särskild kommission.⁶⁵ Stundtals stora problem att skaffa tillstånd för

⁵⁹ UNHCR, *International Protection Considerations Related to the Developments in Ukraine - Update III*, 2015-09-01, s. 5

⁶⁰ IDMC, *Displacement figures in Ukraine fail to reflect a complex reality*, s. 3

⁶¹ UNHCR, *International Protection Considerations Related to the Developments in Ukraine - Update III*, 2015-09-01, s. 5-6

⁶² Internationella organisationen D, 2015-09-07

⁶³ R2P, 2015-09-07

⁶⁴ Ibid.

⁶⁵ UN Office of the High Commissioner for Human Rights (OHCHR), *Report on the human rights situation in Ukraine 16 May to 15 August 2015*, 2015-09-08, s. 24

gränspassage och långa köbildningar vid vägspärrar samt en viss godtycklighet från gränsvakterna kan göra gränspassager svåra även på lagligt sätt.⁶⁶

Även företrädaren för den internationella organisationen C konstaterar att det finns svårigheter kring registrering för internflyktingar och uppmärksammar att människor har fått vänta på besked och därmed förlorat flera månaders biståndsutbetalningar. Enligt företrädaren är problematiken större i de *oblast* som har flest internflyktingar. I Charkiv har de regionala myndigheterna inte velat registrera personer som internflyktingar om de inte har kunnat bevisa att de har anhöriga bosatta där.⁶⁷

IOM:s företrädare beskriver registreringsprocessen och den förlängning som måste göras efter sex månader för att få behålla förmånerna som ett av de största problemområdena men betonar samtidigt att det inte finns några hinder mot att registrera sig.⁶⁸

UNICEFs företrädare redogör för att de främsta anledningarna till att internflyktingar inte registreras som sådana är brist på dokumentation och att företrädare för lokala myndigheter kan anse att man inte har resurser för fler internflyktingar. Företrädarna redogör i tillägg för att skolplats kan vägras barn om exempelvis vaccinationsintyg saknas (dokumenten kan dock köpas).⁶⁹

⁶⁶ UNHCR, *International Protection Considerations Related to the Developments in Ukraine - Update III*, 2015-09-01, s. 7

⁶⁷ Internationella organisationen C, 2015-09-08

⁶⁸ IOM, 2015-09-08

⁶⁹ UNICEF, 2015-09-09

4. Internflyktingars säkerhetssituation

4.1. Rapporterad säkerhetssituation för internflyktingar

Enligt P2Ps företrädare har internflyktingar från Donbass mottagits mycket väl i övriga delar av Ukraina. De rykten som förekommer bland befolkningen i Donbass – att befolkningen i väst inte gillar personer från öst eller att man kan bli misshandlad på gatan bara för att man pratar ryska – stämmer inte med verkligheten. Enligt företrädaren kan detta förklaras dels med den propaganda som bedrivits på de icke-regeringskontrollerade områdena, dels med det faktum att många Ukrainare inte är särskilt beresta inom sitt land och aldrig vistats i andra landsdelar.⁷⁰

Den företrädare för den internationella organisationen C som Lifos konsulterat resonerar också kring att människor från Donbass har påverkats starkt av den ryska mediabild som målats upp av situationen i centrala och västra Ukraina. Befolkningen har dagligen pumpats med information om ett land i kaos där nationalisterna härjar och där myndigheterna ser alla från Donbassregionen som måltavlor. Detta förstärks av människors egna erfarenheter av exempelvis artilleribeskjutning och den administrativa blockaden. Det är mot denna bakgrund, enligt företrädaren, förstående att det finns en stor rädsla bland Donbass befolkning för hur de skulle mottas på regeringskontrollerat område. De ukrainska myndigheterna har misslyckats när det gäller att kommunicera hur den faktiska verkligheten ser ut.⁷¹

I en undersökning av KrymSOS påvisas att bemötandet av internflyktingarna generellt varit positivt eller neutralt och att medias rapporteringar i Ukraina om utvecklingen haft ett neutralt tonläge. KrymSOS konstaterar dock att situationen snabbt kan förändras, om det politiska och ekonomiska läget försämras och resurserna utarmas.⁷²

Övriga källor Lifos talat med bekräftar den bilden. Företrädare för Norges ambassad känner till någon rapportering om våld eller hot mot internflyktingar och menar att det inte är förknippat med någon som helst fara att vara internflykting i Ukraina.⁷³ Inte heller företrädaren för P2P är medveten om några säkerhetsproblem för internflyktingar. Organisationen har inte mottagit någon information eller några klagomål om säkerhetsrelaterade incidenter och företrädaren konstaterar att internflyktingar inte förföljs på grund av sitt ursprung och inte heller

⁷⁰ R2P, 2015-09-07

⁷¹ Internationella organisationen C, 2015-09-08

⁷² Crimea SOS, *Relationship between host communities and internally displaced persons in Ukraine*, 2015, s. 13

⁷³ Norges ambassad i Ukraina, 2015-09-11

förknippas med separatiströrelsen. Däremot kan individer, oavsett om de är internflyktingar eller inte, som deltagit i separatistisk verksamhet bli föremål för utredning av den ukrainska säkerhetstjänsten.⁷⁴

Den internationella organisationen D:s representant resonerar på liknande sätt och uppger sig inte vara medveten om några generella säkerhetsproblem för internflyktingar men tillägger att enskilda personer som tillskrivs en prorysk uppfattning kan ha det mer problematiskt. Det senare gäller dock i första hand områden nära fronten och var mer påtagligt i början av konflikten. Överhuvudtaget är direkta säkerhetsaspekter mer relevanta att tala om när det gäller situationen närmare fronten i de områden där det bedrivs militära operationer.⁷⁵

Den företrädare för den internationella organisationen C som Lifos konsulterat bekräftar att organisationen nås av rykten om olika extremistgrupper som gjort internflyktingar till måltavlor. När man sedan försökt korroborera dessa uppgifter har det visat sig omöjligt att hitta någon som uppger sig vara drabbad och ryktena bör betraktas som falska. Uppgifter om säkerhetsrelaterade spänningar mellan internflyktingar och värdsamhällen är över huvudtaget oftast av anekdotisk karaktär och företrädaren har svårt att se några särskilda säkerhetsproblem för internflyktingar. Någon stigmatisering av eller propaganda mot internflyktingar som grupp förekommer inte och de allra flesta lever i urbana samhällen där de inte syns eller märks. Företrädaren bekräftar dock att situationen i landet för närvarande är sådan att nationell säkerhet ligger högst på den politiska agendan. Säkerhetstjänsten är aktiv och det förekommer återkommande rapportering om olika terrorceller som avslöjas och om beslag av sprängmedel och vapen. Det är dock inget som ska kopplas till internflyktingar.⁷⁶

Företrädaren för Shelter Cluster bekräftar att någon generell stigmatisering av internflyktingar inte förekommer och företrädaren saknar kännedom om enskilda fall av trakasserier. I viss mån har myndigheterna varit proaktiva när det gäller internflyktingars säkerhet och undvikit att placera kollektivcenter i de områden som hålls av de mer hårdförda frivilligbataljonerna och andra paramilitära styrkor.⁷⁷

Företrädaren för KrymSOS menar att spänningarna mellan internflyktingar och lokalbefolkning är ganska höga och att det i centrala och västra Ukraina finns en stereotypisk bild av att människor från Donbass överlag har separatistsympatier. Hon menar dock att detta mer är en generell bild som inte tar sig hotfulla uttryck på individnivå. Det är knappast så att ukrainsk polis skulle underlåta att skydda en internflykting om det skulle finnas ett behov.⁷⁸

⁷⁴ R2P, 2015-09-07

⁷⁵ Internationella organisationen D, 2015-09-07

⁷⁶ Internationella organisationen C, 2015-09-08

⁷⁷ Shelter Cluster, 2015-09-08

⁷⁸ KrymSOS, 2015-09-09

Amnesty International bekräftar bilden av att det inte finns något specifikt eller generellt hot mot internflyktingar som grupp. Enskilda individer som kritiserar myndigheternas eller militärens hantering av konflikten riskerar dock att betraktas som separatister och riskerar därmed rättsliga åtgärder. Detta har framförallt varit påtagligt i de områden i östra Ukraina som tidigare var utom regeringskontroll men återtog av ukrainsk militär under sommaren 2014. Hämdaktioner har skett mot lokalbefolkning som stött separatisterna i form av rättsprocesser men även kidnappningar och försvinnanden. Det finns ett tryck från myndigheterna att åtala personer med separatistkopplingar. Artikel 110 i strafflagen om separatism⁷⁹ är den legala bas som används, vari alla åtalpunkter passas in. De som har drabbats är framförallt tidigare makthavare och profilerade separatister men denna typ av rättsliga processer har också i enskilda fall använts för att röja affärskonkurrenter ur vägen eller för att lösa personliga konflikter. De mer allvarliga fall som uppmärksammats av Amnesty är geografiskt koncentrerade till kontaktlinjen och de områden som befriats av ukrainska styrkor. Den som bemannat en vägspärr eller deltagit i att storma en byggnad eller på annat sätt stöttat separatisterna riskerar att dra på sig ukrainska myndigheters uppmärksamhet. Detta ska dock inte enligt Amnestys företrädare förväxlas med en generell säkerhetsrisk för internflyktingar utan det handlar om individer som faktiskt öppet stött separatisterna.⁸⁰

OHCHR uppger att det generellt sett inte är några problem för en individ från Donbass att fly till en annan del av landet. Annorlunda förhåller det sig det för de som stridit eller varit politiskt aktiva för den andra sidan. Det finns dokumenterat att ukrainska styrkor begått tortyrbrott och varit ansvariga för mord och försvinnanden. Det handlar dock knappast om slumpmässiga dåd utan snarare om hämdaktioner mot personer som verkligen delat den separatistiska agendan eller deltagit i stridigheter. Denna typ av brott utreds inte tillfredsställande och det finns en påtaglig brist vad gäller ansvarsutkrävande när det gäller övergrepp från militären eller frivilligbataljonerna. Det motsatta gäller individer som anklagas för

⁷⁹ Article 110. Trespass against territorial integrity and inviolability of Ukraine

1. Willful actions committed to change the territorial boundaries or national borders of Ukraine in violation of the order provided for in the Constitution of Ukraine (254к/96-BP), and also public appeals or distribution of materials with appeals to commit any such actions, -

shall be punishable by restraint of liberty for a term up to three years, or imprisonment for the same term.

2. Any such actions, as provided for by paragraph 1 of this Article, if committed by a member of public authorities or repeated by any person, or committed by an organized group, or combined with inflaming national or religious enmity, -

shall be punishable by restraint of liberty for a term of three to five years, or imprisonment for the same term.

3. Any such actions, as provided for by paragraphs 1 and 2 of this Article, if they caused the killing of people or any other grave consequences, -

shall be punishable by imprisonment for a term of seven to twelve years.

Government of Ukraine, *Criminal Code of Ukraine*, 2001

⁸⁰ AI, 2015-09-11

separatism. Det är oklart i vilken utsträckning de kan förvänta sig en rättvis juridisk behandling av sitt ärende.⁸¹

En företrädare för den internationella organisationen B som Lifos konsulterat betonar att det allmänna säkerhetsläget för internflyktingar måste ses ur perspektivet att konflikten i Ukraina inte är någon etnisk konflikt. De allra flesta familjer är blandade och i större delen av landet talas både ukrainska och ryska. Bilden som sprids från ryskt håll att konflikten är baserad på etnicitet är fel. En person utan någon särskild profil, oavsett etnicitet eller språk, kan bosätta sig varsomhelst i landet utan problem. Det handlar helt om den enskilda individen och inte om ursprung. Det är möjligt att personer som varit inblandade i konflikten har fått säkerhetstjänstens uppmärksamhet på sig, men det finns inga indikationer på att ”vanliga” personer från Donbass skulle misstänkliggöras. Visserligen har det skett en social och ekonomisk nedgång i det regeringskontrollerade Ukraina som medfört en allmän otrygghet men det råder inte ett repressivt eller förtryckande politiskt klimat. De som eventuellt skulle kunna bli myndigheternas måltavla är de som haft starkt politiskt engagemang i separatisternas sak eller som varit militärt aktiva på separatisternas sida. Det förekommer att folk arresteras men det sker inte hur som helst och på det stora hela präglas den ukrainska staten av legalism. Över huvud taget har konflikten präglats av punktvis intensiva stridigheter som dragit förbi och civila har inte drabbats annat än i samband med de direkta stridigheterna. De vanliga människor som kan vara utsatta för direkta säkerhetsrisker är de som lever längs kontaktlinjen.⁸²

Ett problem som OHCHR enligt dess företrädare inte har tillräcklig information om är situationen för politiskt oppositionella i icke regeringskontrollerade områden. Företrädaren vet inte om dessa kan leva i Ukraina. OHCHR har ännu inte ägnat uppmärksamhet åt detta och företrädaren vet inte vilken profil sådana individer skulle kunna ha, men resonerar kring att det skulle kunna gälla personer som tidigare varit anti-maidan men som sen hamnat på fel sida i de maktkamper som förekommit inom separatiströrelserna i Donbass.⁸³

Företrädaren för den internationella organisationen B för ett liknande resonemang. Individer i Donbass som hamnar i konflikt med de styrande krafterna inom separatiströrelserna – personer som engagerat sig i separatiströrelsen men satsat på ”fel kandidat” – kan vara en riskgrupp och ha skyddsbehov gentemot såväl separatiströrelsen som övriga Ukraina.⁸⁴

Företrädare för den internationella organisationen A bekräftar liksom övriga organisationer att det inte finns något mönster av våld mot internflyktingar. Företrädaren poängterar dock att det finns en potentiell säkerhetsaspekt i

⁸¹ OHCHR, 2015-09-11

⁸² Internationella organisationen B, 2015-09-10

⁸³ OHCHR, 2015-09-11

⁸⁴ Internationella organisationen B, 2015-09-10

relationerna mellan ukrainare från östra respektive västra delen av landet. Den rådande situationen i kombination med propaganda från båda sidor håller på att splittra befolkningen. Det är svårt att identifiera skiljelinjerna men faktorer som språk, ursprung, etnicitet och politisk åskådning kan komma att ge upphov till sprickor i det ukrainska samhället.⁸⁵

⁸⁵ Internationella organisationen A, 2015-09-10

5. Internflyktingars socioekonomiska situation och förekomst av diskriminering

5.1. Knappa resurser och vissa spänningar

Enligt OCHAs representant har mottagarsamhällena visat stor generositet mot internflyktingar. Det är befolkningen i mottagarsamhällena snarare än ukrainska myndigheter eller det internationella samfundet som ställt upp för dem som tvingats lämna sina hem. Tyvärr räcker resurserna dock inte till och detta har lett till spänningar som med tiden har ökat. Internflyktingar upplevs ta resurser vad avser sjukvård, barnomsorg och skola. Det finns också en dimension av vi-och-dem som reflekterar stämningen i samhället. Barn på dagis kan kallas separatister av sina klasskamrater och tjänstemän har hörts uttrycka sig nedlåtande om internflyktingar.⁸⁶

Även företrädaren för den internationella organisationen D noterar att det i konfliktens inledningsskede fanns en stor generositet bland människor i allmänhet och att det civila samhället mobiliserade för att ta emot internflyktingar. Resurserna har nu minskat och den allmänna situationen i landet har lett till stigande priser och tuffare ekonomiska villkor. Internflyktingar konkurrerar på samma marknad som alla andra om bostäder och arbeten och representanten menar att detta har lett till ökade spänningar i samhället i stort. Viss diskriminering har rapporterats mot internflyktingar. Framförallt gäller det på bostadsmarknaden där vissa hyresvärdar inte accepterar internflyktingar som hyresgäster. Enligt företrädaren visar också en studie som nyligen gjorts att internflyktingar upplevs ha bättre tillgång till offentlig service än andra medborgare.⁸⁷

Den representant från IOM som Lifos talat med menar att attityden i västra Ukraina i viss mån präglas av synen på manliga internflyktingar som förrädare som inte ställer upp och strider för sitt land. Det handlar dock inte om något systematiskt hat och i inledningsskedet av konflikten var stödet för internflyktingar generellt sett mycket stort. IOM har genomfört ett par studier avseende diskriminering och stigma gentemot internflyktingar och dessa visar att den sociala situationen är ansträngd och att det förekommer spänningar mellan mottagarsamhällena och internflyktingar. Särskilt framhålls Charkiv som en ort där internflyktingar diskrimineras på bostads- och arbetsmarknaden.⁸⁸

Även KrymSOS bekräftar att det finns en viss spänning mellan befolkningen i mottagarsamhällena och internflyktingar. Spänningarna har uppstått dels genom den negativa medierapportering som speglat Donbass, dels genom människors egna erfarenheter när exempelvis internflyktingar

⁸⁶ OCHA, 2015-09-07

⁸⁷ Internationella organisationen D, 2015-09-07

⁸⁸ IOM, 2015-09-08

fått gå före i förskolekön. KrymSOS företrädare ser långsiktigt boende och arbete som det största problemen för internflyktingar. I dagsläget bor cirka fem procent av internflyktingarna i kollektivcenter medan resten hyr privat. Internflyktingar diskrimineras på bostadsmarknaden då vissa fastighetsägare vill inte ha internflyktingar som hyresgäster. De ser en potentiell risk i att internflyktingar skulle kunna komma att hastigt lämna bostäderna utan att betala för sig och att de är allmänt opålitliga. I städer är de höga hyresnivåerna ett problem. I princip alla pengar går till hyra och mat. På landsbygden är förhållandena mer normala, kostnadsnivån lägre och det är vanligare att internflyktingar bor med släktingar.⁸⁹

Enligt UNHCR har tillgången till bostad varit ett av de största bekymren för internflyktingar, och befolkningsförflyttningarna har lett till snabbt stigande hyror i många städer, något som ökat missnöjet i mottagarsamhällena och bidragit till stigmatiseringen av internflyktingar.⁹⁰

Företrädaren för Shelter Cluster pekar på stora skillnader i hur internflyktingar lever. Nära kontaktlinjen bor många internflyktingar i kollektivcenter medan längre bort från konflikzonen är det framförallt i privata bostäder. Kollektivcentren är fulla och det råder brist på finansiella resurser. I viss mån underlättas situationen av att många har erfarenhet av boende i *kommunalka* under sovjettiden och klarar av att bo trångt och samhushålla.⁹¹ Enligt OHCHR är dock standarden ofta låg på kollektivcentren, med avsaknad av rinnande vatten, värme eller tillgång till kök.⁹²

Givetvis påverkas även internflyktingar av den allmänna ekonomiska krisen i landet. KrymSOS företrädare konstaterar också att det finns en stor grupp välbeställda internflyktingar som köpt egendom i centrala eller västra Ukraina. Dessa har givetvis inga problem och kontakter knappast hjälporganisationer. I princip är det den ekonomiska situationen som avgör hur utsatt individen är.⁹³ OHCHR uppger att reell inkomst sedan december 2014 har minskat med 23.5 procent och priser för basvaror ökat med 40.7 procent.⁹⁴

OHCHR:s representant har hört talas om slitningar i vissa samhällen. Den ekonomiska situationen i landet är ansträngd och resonemang av typen ”varför kommer de hit och får hjälp” förekommer. Detta är inget generellt, storskaligt problem, men tendenser finns på vissa håll. Om den ekonomiska situationen förvärras än mer kan bemötandet av internflyktingar bli ännu

⁸⁹ KrymSOS, 2015-09-09

⁹⁰ UNHCR, *International Protection Considerations Related to the Developments in Ukraine - Update III*, 2015-09-01, s. 9

⁹¹ Shelter Cluster, 2015-09-08

⁹² OHCHR, *Report on the human rights situation in Ukraine 16 May to 15 August 2015*, 2015-09-08, s. 24

⁹³ KrymSOS, 2015-09-09

⁹⁴ OHCHR, *Report on the human rights situation in Ukraine 16 May to 15 August 2015*, 2015-09-08, s. 22

sämre. Diskriminering är inte något stort problem även om det förekommer bostadsannonser som säger att internflyktingar inte är välkomna som hyresgäster. Internflyktingarnas största problem är samma socioekonomiska problem som alla andra i samhället är påverkade av. Den ekonomiska situationen i landet är svår för alla grupper.⁹⁵

Enligt representanter för Norges ambassad i Kiev har de områden som tagit emot många internflyktingar drabbats av uttröttnings och det förekommer mindre spänningar mellan lokalbefolkningen och internflyktingar. Den egentliga orsaken till spänningarna är inte internflyktingarna i sig utan det hela bottnar i resursbrister. Bland annat betraktas det som orättvist att internflyktingar inte mobiliserats i någon större utsträckning. På det stora hela har internflyktingar dock fått ett mycket gott mottagande i övriga delar av landet och integrationen har fungerat väl.⁹⁶

P2P konstaterar att Ukraina även före konflikten led av hög arbetslöshet. Det ekonomiska läget har nu blivit än värre och många internflyktingar har svårt att hitta arbete. Detta leder till att många inte ser någon framtid i Ukraina och söker sig utomlands och ansöker om asyl på socioekonomiska grunder. En stor andel av männen från östra Ukraina har arbetat hela sina liv i gruvor och deras arbetslivserfarenhet är inte vad som efterfrågas på arbetsmarknaden i centrala och västra Ukraina. Vad gäller tillgång till samhällsservice har den som är registrerad som internflykting samma rättigheter som alla andra på samma ort.⁹⁷ Företrädaren för KrymSOS menar att diskrimineringen inom arbetsmarknaden inte är lika synlig men att de kvalifikationer som krävs saknas ofta av internflyktingarna från Donbass.⁹⁸

Representanten för den internationella organisationen C säger vidare att det finns vissa skillnader i allmänhetens syn på internflyktingar från Donbass respektive Krim. Medan internflyktingar från Donbass ibland kan ses med viss skepsis är de som lämnat Krim mer en symbol för motståndet mot Ryssland. Internflyktingarna från Krim är mycket färre och har varit i det övriga Ukraina en längre tid. Registreringsprocessen är dock mycket mer komplicerad för internflyktingar från Krim, även om ukrainska myndigheter försöker harmonisera lagstiftningen kring internflyktingar. Internflyktingar från Donbass har fått mer av myndigheternas uppmärksamhet och lagstiftningen är anpassad för dem.⁹⁹ IOMs företrädare framhåller registreringsprocessen som ett av de största problemområdena för internflyktingar. Processen är byråkratiskt komplicerad och för att behålla sociala förmåner måste en omregistrering göras efter sex månader.¹⁰⁰

⁹⁵ OHCHR, 2015-09-11

⁹⁶ Norges ambassad i Ukraina, 2015-09-11

⁹⁷ R2P, 2015-09-07

⁹⁸ KrymSOS, 2015-09-09

⁹⁹ Internationella organisationen C, 2015-09-08

¹⁰⁰ IOM, 2015-09-08

Enligt representanten för den internationella organisationen C är utbetalningar av det ekonomiska statliga biståndet till internflyktingar inkonsekvent och opålitligt. De *oblast* som har flest internflyktingar är också de som har mest problem. Längre västerut där internflyktingarna är betydligt färre är problemen mindre.¹⁰¹

Företrädaren den internationella organisationen C har inte hört talas om några problem för internflyktingar att få tillgång till sjukvård. Sjukvårdssystemet är lika dåligt för alla och ofta krävs det mutor och att patienten själv bekostar läkemedel etc.¹⁰² Enligt KymSOS har internflyktingar tillgång till fri medicinsk vård på samma villkor som alla andra ukrainare. I praktiken är dock sjukvårdssystemet korrupt och det krävs mutor för att få bra behandling. Det sker ingen egentlig diskriminering mot internflyktingar inom sjukvården men resurserna är ansträngda just nu och de som varit fast boende en längre tid har skapat kontakter och kanaler som gör att de kan få bättre pris än nyanlända.¹⁰³

I en undersökning utförd av ett antal internationella hjälporganisationer uppger 31 procent av de tillfrågade internflyktingarna i Donbass och i Dnipropetrovsk, Charkiv och Zaporizhia *oblast* att de upplever svårigheter att få tillgång till sjukvård. I huvudsak uppges det bero på ekonomiska skäl då priser för både vård och mediciner stigit. Sjukvårdssystemet anses dock vara underfinansierat sedan tidigare, så dagens problem kopplar rapportförfattarna samman med en problematik som fanns redan innan maktskiftet 2014 och som inte är unik för internflyktingar.¹⁰⁴ OHCHR skriver att organisationen tagit emot ett antal individuella klagomål om att internflyktingar i Odessa vägrats vård. Det har handlat om ambulanser som inte åker till kollektivcenter eller till bosättningar med romer. Det har även förekommit att sjukhus vägrat ta emot internflyktingar.¹⁰⁵ UNHCR framhåller särskilt att tillgång till medicin kan vara ett problem, då de subventionerade medicinpriser många pensionärer har rätt till inte går att få i mottagningskommunerna. I vissa fall råder även brist på mediciner, framför allt för patienter med HIV eller multiresistent tuberkulos.¹⁰⁶

UNICEF för fram barn som en osynlig del av konflikten i östra Ukraina. Drygt sju procent av barnen i östra Ukraina är internflyktingar och den belastning det innebär för mottagande samhällen skapar spänningar. Den fast boende befolkningen ser internflyktingar gå före i dagisköer och prioriteras framför deras egna. Detta skapar spänningar i samhället och det

¹⁰¹ Internationella organisationen C, 2015-09-08

¹⁰² Ibid.

¹⁰³ KymSOS, 2015-09-09

¹⁰⁴ Ukraine NGO Forum, *Ukraine Multi-Sector Needs Assessment (MSNA) report*, 2015-03-30, s. 37

¹⁰⁵ OHCHR, *Report on the human rights situation in Ukraine 16 May to 15 August 2015*, 2015-09-08, s. 27

¹⁰⁶ ¹⁰⁶ UNHCR, *International Protection Considerations Related to the Developments in Ukraine - Update III*, 2015-09-01, s. 17

finns risk att dessa förvärras. Med internflyktingarna flyttar den politiska konflikten västerut. Det finns tydliga tendenser till en vi-och-dem-mentalitet i samhället, de statliga institutionerna är fragila och många samhällen har absorberat vad de kan. Formellt sett har alla registrerade internflyktingar samma rättigheter som alla lokalt boende och på det stora hela fungerar systemet. Vad gäller barn är problemet störst för dem som inte kunnat registrera sig på grund av att de flytt tillsammans med någon annan än sin/sina legala vårdnadshavare. Utan en vårdnadshavare har de inte möjlighet att registrera sig som internflyktingar och riskerar att hamna utanför systemet.¹⁰⁷

I en undersökning uppger 88 procent av internflyktinghushållen bosatta i Dnipropetrovsk, Charkiv och Zaporizhia *oblast* att barnen går i skolan. Det mest problematiska läget är i den av Ukraina kontrollerade delen av Donetsk, där endast 45 procent av barnen går i skolan. De främsta anledningarna till detta uppges vara förstörda skolbyggnader, sjukdom och resursbrist.¹⁰⁸ Det finns rapporter om stigmatisering av internflyktingbarn och studenter med avgångsbetyg från de icke regeringskontrollerade delarna uppges ha problem vid antagning till universitetet, då Utbildningsministeriet inte godkänner deras avgångsbetyg.¹⁰⁹

Utbildning är generellt sett ett mindre problem än sjukvården medan barnomsorgen är hårt belastad. Det är vanligt att man kan behöva köa i tre år för en dagisplats. Brister i det sociala systemet har medfört att många internflyktingar återvänt till icke-regeringskontrollerat område.¹¹⁰

Amnesty Internationals företrädare konstaterar att spänningarna mellan människor i östra och västra delen av landet har ökat med konflikten. Det finns en skepsis mellan lokalbefolkningen och internflyktingar som enligt företrädaren i stor utsträckning beror på rysk propaganda. Den klyfta som alltid funnits mellan östra och västra Ukraina har förstärkts. Donbassbefolkningen är rädda för vad som händer i väst och arméns misslyckanden har ökat misstron mot de ukrainska myndigheterna. Detta har förstärkts genom den periodvis urskillningslösa artilleribeskjutningen. Denna ömsesidiga skepsis får genomslag i alla sektorer i samhället men även om det finns ett moment av misstänksamhet integrerat är det huvudsakliga problemet att lokalbefolkning och internflyktingar konkurrerar om samma begränsade resurser/tillgångar. En annan viktig faktor som påverkar internflyktingarna från östra Ukraina är att de inte känner sig politiskt representerade i väst.¹¹¹

¹⁰⁷ UNICEF, 2015-09-09

¹⁰⁸ Ukraine NGO Forum, *Ukraine Multi-Sector Needs Assessment (MSNA) report*, 2015-03-30, s. 40

¹⁰⁹ UNHCR, *International Protection Considerations Related to the Developments in Ukraine - Update III*, 2015-09-01, s. 12

¹¹⁰ KrymSOS, 2015-09-09

¹¹¹ AI, 2015-09-11

Enligt företrädare för UNDP känner många från Donbassregionen att de för närvarande inte är politiskt representerade vare sig nationellt eller lokalt och har en känsla av att vara besegrade. Samtidigt finns kvarlevorna av en sovjetisk administrativ apparat som skapar praktiska problem. Propiskasystem, arbetsböcker och andra administrativa hinder gör att det blir svårt att få tillgång till den sociala service som finns för den som befinner sig utanför sin hemort. Givetvis belastas de samhällen som tar emot internflyktingar men det är inte alltid lätt att konstatera om det är internflyktingarna eller lokalbefolkningen som utsätts för de hårdaste prövningarna. Exempelvis ligger det regionala sjukhuset i Donetsk *oblast* i Donetsk och behöver därför återetableras på regeringskontrollerat område.¹¹²

De representanter för den internationella organisationen A som Lifos talat med menar att diskriminering gentemot internflyktingar från öst är ett problem som måste tas på allvar. I och med beslutet att isolera östra Ukraina känner sig Donbassbefolkningen övergiven av regeringen och saknar politisk representation. Det är svårt för internflyktingar att hitta arbete och bostad vilket försvårar integrationen i samhället. Eventuellt kan personer som flyr nu komma att betraktas med mer misstänksamhet då de valt att stanna kvar längre på icke regeringskontrollerat område. Det är svårt att i nuläget peka ut några särskilda grupper som diskriminerade men i den mån konflikter förekommer så är det i form av en öst-väst dimension snarare än längs språkliga eller etniska linjer.¹¹³

Enligt UNDPs företrädare har konflikten i Ukraina lett till slitningar i det sociala kontraktet mellan de olika regionerna i Ukraina. Historiskt sett har Ukraina ingen erfarenhet av liknande situationer och det engagemang som inledningsvis visades gentemot internflyktingar har börjat falna. En studie som UNDP genomfört visar att svårigheter på bostads- och arbetsmarknaden är vad som gör internflyktingar mest utsatta. Tilltron till statliga institutioner är mycket låg och för många internflyktingar har den redan låga tilltron späts på ytterligare av rysk propaganda. De regionala myndigheterna är dock medvetna om problemen och tar dessa på allvar. Stora ekonomiska och organisatoriska resurser har tillförts regionerna genom ett starkt civilt samhälle. I viss mån överskuggar fokuseringen på internflyktingar den egentliga problematiken för många individer från Donbassregionen.¹¹⁴

Även enligt företrädare för det ukrainska socialdepartementet är de två största problemen relaterade till internflyktingars bostäder och arbete. Situationen kommer att kräva omfattande nybyggnationer av bostadshus och det krävs reformering av den statliga arbetsförmedlingen. På kort sikt är ett återvändande omöjligt för det flesta och att hitta arbete som ger en adekvat inkomst blir då centralt. Arbetslagstiftningen har ändrats för att uppmuntra

¹¹² UNDP, 2015-09-11

¹¹³ Internationella organisationen A, 2015-09-10

¹¹⁴ UNDP, 2015-09-11

anställningen av internflyktingar och i ett nästa steg ska ett program för social anpassning och integration antas av regeringen. Enligt departementets företrädare ligger nyckeln till framgång i att konsolidera alla statliga insatser.¹¹⁵

5.2. Särskilda grupper

Det finns anledning att här, på ett icke-uttömmande vis, lyfta fram situationen för ett antal grupper av internflyktingar utöver den allmänna genomgång som skett här.

5.2.1. Romer

Enligt företrädare för den internationella organisationen D är situationen för romer svår. De diskrimineras och har svårigheter med att registrera sig som internflyktingar eftersom det krävs dokumentation, något många romer saknar. Många andra internflyktingar har svårt att finna arbete etc., men de kan i alla fall få visst stöd i det lokala samhället. Detta gäller inte romer som därför är mer sårbara.¹¹⁶ Även UNHCR pekar på dokumentlöshet som en bidragande faktor för romers utsatthet utöver deras marginaliserade ställning i samhället. UNHCR konstaterar också att det generellt bland romer saknas kunskap om vikten och fördelarna att registrera sig som internflykting.¹¹⁷

Enligt företrädaren för KrymSOS har den romska befolkningen haft det problematiskt, framförallt i september 2014 när många lämnade sina hemorter. I icke-regeringskontrollerade områden har de blivit måltavlor för grupper utan regeringsanknytning. I regeringsstyrda områden är de som tidigare fortfarande marginaliserade, segregerade och diskriminerade. Romer från Donbass har sökt sig till befintliga romska bosättningar. Det finns en stor population romer i Dzhelinsk men många saknar pengar att åka. Förhållanden som råder där beskriver företrädaren som hemska. Romer stannar ofta nära kontaktlinjen och har inte pengar för att resa vidare. En del initiativ har tagits för att hjälpa romska internflyktingar, framförallt av romska organisationer, men det är svårt. Romer saknar ofta registrering och håller sig undan uppmärksamhet och flyttar runt. Även hjälporganisationer inriktade mot romer kan sakna kontakt med folkgruppen. Ukrainska myndigheter gör ingenting, så som förut.¹¹⁸

5.2.2. Krimtatarer

Det föreligger enligt företrädaren för R2P inga klagomål från krimtatarer om diskriminering i registreringsproceduren baserad på etnicitet. Enligt samma företrädare förekommer det inte heller lika mycket information om

¹¹⁵ Socialministeriet, 2015-09-09

¹¹⁶ Internationella organisationen D, 2015-09-07

¹¹⁷ UNHCR, *International Protection Considerations Related to the Developments in Ukraine - Update III*, 2015-09-01, s. 12

¹¹⁸ KrymSOS, 2015-09-09

diskriminering av internflyktingar från Krim, jämfört med internflyktingar från de östra delarna av landet.¹¹⁹

Enligt företrädaren för KrymSOS får krimtatarer, såväl religiösa som icke religiösa, stöd från den ukrainska regeringen. Krimtatarer har fått ett gott rykte i det ukrainska samhället som motståndare till den ryska ockupationen av Krim som tvingades lämna på grund av sin politiska åskådning. Det finns en känsla av solidaritet gentemot tatarerna och den ukrainska nationella identiteten förändras till att inkludera tatarerna. Det finns en skillnad i hur värdsamhällena betraktar internflyktingar: folk från Krim ses som ockupationsmotståndare och folk från de östra delarna ses som separatister.¹²⁰

5.2.3. Barn utan vårdnadshavare

För att ett barn ska registreras som internflykting krävs enligt resolution 509 godkännande av barnets förmyndare.¹²¹ Protection Cluster skriver i en situationsuppdatering att det krävs ett notariserat dokument underskrivet av föräldrarna eller vårdnadshavarna för att någon annan ska kunna etablera förmyndarskap och på så sätt ha möjlighet att registrera barnet. De flesta notariekontor har stängts ned i de områden som inte kontrolleras av myndigheterna, vilket gör det närmast omöjligt att notarisera dokumenten.¹²² De sociala myndigheterna har heller inga krav på sig att registrera dessa barn.¹²³

Företrädare för UNICEF uppmärksammar att internflyende barn som inte har sina föräldrar/vårdnadshavare med sig riskerar att placeras i institution. Detta kan till och med ske med motiveringen att det är säkrast för barnet. Vissa barn har placerats i institutioner efter att konflikten börjat för att föräldrarna upplever att de inte har resurser att själva ta hand om barnet. Andra släktingar än föräldrar får inte skriva in barn i skolan exempelvis, vilket innebär att det är problematiskt när andra släktingar tar hand om ett barn. Barn som återvänder till Ukraina och som på sätt som beskrivs ovan inte kan registreras hamnar på institution utan möjligheter att utvecklas och exponerade för risker.¹²⁴

¹¹⁹ R2P, 2015-09-07

¹²⁰ KrymSOS, 2015-09-09

¹²¹ IDMC, *Displacement figures in Ukraine fail to reflect a complex reality*, s. 3

¹²² Protection Cluster Ukraine, *Update on IDP Registration*, s. 1

¹²³ IDMC, *Displacement figures in Ukraine fail to reflect a complex reality*, s. 3

¹²⁴ UNICEF, 2015-09-09

6. Lifos slutsatser

6.1. Rysk propaganda

Parallellt med den väpnade konflikten i östra Ukraina har ett propagandakrig utspelat sig mellan Ryssland och Ukraina. Den ukrainska ledningen har i rysk, statskontrollerad media pekats ut som fascistisk och som en fiende till Donbassbefolkningen. En bild har målats upp där nationalisterna härjar och att den som talar ryska på gatan riskerar att misshandlas och att myndigheterna ser alla internflyktingar som måltavlor. Detta förstärks av människors egna upplevelser där de utsatts för artilleribeskjutning och de ukrainska myndigheterna blockerat all social service i de icke-regeringskontrollerade områdena. Källor som Lifos konsulterat pekar också på det faktum att många ukrainare aldrig besökt andra delar av landet än där de har sin hemvist.

Även om den politiska agendan i Ukraina i ökad utsträckning har tydliga nationalistiska inslag stämmer den bild som målats upp i den ryska propagandan inte överens med verkligheten. Konflikten i Ukraina är inte en konflikt baserad på etnisk eller lingvistisk bakgrund. Många ukrainare kommer från familjer med blandade modersmål och blandat etniskt ursprung och behärskar båda språken. Den etnolingvistiska konfliktdimensionen har skapats för att elda på en konflikt som egentligen handlar om orientering mot väst eller bevarande av Janukovitjregimens politiska orientering med starkt inflytande från Ryssland.

6.2. Trender i antal och förutsättningar

I början av september var de ukrainska myndigheternas officiella antal registrerade internflyktingar 1 475 000. Pålitligheten i denna uppgift ifrågasätts av flertalet av de källor som Lifos konsulterat. Å ena sidan talar faktorer för att det officiella antalet registrerade internflyktingar är en underskattning: att *de facto* internflyktingar inte är registrerade eftersom de misslyckats med detta (bl.a. pga. avsaknad av handlingar); att de saknat ekonomiska incitament att registrera sig; att de undvikit att registrera sig eftersom de annars befäras att de ska mobiliseras för militärtjänstgöring eller att det kan bli känt för separatistströrelserna i Donbass att de registrerats som internflyktingar och att de med detta som grund ska tillskrivas en proukrainsk politisk uppfattning. Å andra sidan identifierar källor faktorer som innebär att det officiella antalet registrerade internflyktingar är en överskattning: dubbelregistreringar (i synnerhet i samband med att ansvaret för registrering av internflyktingar övergick från Katastrofmyndigheten till Socialministeriet); att individer sedan ukrainska myndigheter evakuerade alla administrativa funktioner och stoppade alla sociala transfereringar till områden utom deras kontroll hösten 2014 har registrerat sig som internflyktingar, trots att de i praktiken fortfarande bor på sina hemorter i

icke-regeringskontrollerade områden, för att fortsatt kunna erhålla sociala förmåner (i synnerhet förefaller detta gälla pensionsutbetalningar); att personer återvänt till sina hemorter i icke-regeringskontrollerat område men fortsatt är registrerade som internflyktingar.

Sammanfattningsvis kan Lifos konstatera att de flesta centrala internationella aktörer som konsulterats är av uppfattningen att det faktiska antalet internflyktingar sannolikt är lägre (ev. mycket lägre) än vad det officiella antalet registrerade internflyktingar indikerar.

En knapp majoritet av alla registrerade internflyktingar befinner sig i de regeringskontrollerade delarna av Donbass. Situationen där har inte varit denna rapportens primära fokus (jämför avsnitt 1.2 och se vidare under avsnitt 6.3), men det kan konstateras att förhållandena för internflyktingar och andra boende där, främst närmare frontlinjen, skiljer sig i jämförelse med andra delar av de regeringskontrollerade delarna av Ukraina. Utöver säkerhetsmässiga risker pekar flera källor på en svårare humanitär situation som riskerar att förvärras.

6.3. Ukrainsk beredskap och respons

Ukraina stod i allt väsentligt och i en mängd avseenden oförberett inför den händelseutveckling som tog fart efter revolutionen som fullbordades i februari 2014. Lagstiftning kring internflyktingars rättigheter saknades och även i övrigt saknades beredskap och resurser för att möta ett stort antal internflyktingars grundläggande behov. Särskilt i inledningen av konflikten, men fortfarande i tämligen hög grad, var det genorisitet och mobiliseringskraft i det civila samhället som till största delen svarade mot internflyktingars behov.

Proceduren för att registrera sig som internflyktingar beskrivs av flera källor som mycket byråkratisk. Även om de flesta *de facto* internflyktingar som försöker registrera sig också förefaller lyckas med detta, finns för ett antal grupper och i vissa situationer allvarliga hinder: den regeringsförteckning över orter varifrån personer som lämnat sina hem på grund av konflikten ska betraktas som internflyktingar är inte komplett; personer som bott på annan ort än där man varit folkbokförd om folkbokföringsorten inte finns upptagen i förteckningen; personer som förlorat eller sedan tidigare saknar dokumentation (i det senare fallet särskilt personer av romsk etnicitet); nyfödda barn med födelsebevis utfärdade i icke-regeringskontrollerade områden i Donbass; barn utan vårdnadshavare. Därutöver beskriver flera källor att rättstillämpningen i registreringsfrågor skiljer sig regionalt – i sammanhanget kan noteras att en källa redogör för att regionala myndigheter i Kharkiv har underlåtit att registrera internflyktingar som inte kunnat visa att anhöriga är bosatta där.

Även om det legala ramverket idag har utvecklats finns fortfarande brister, glapp och motstridigheter. Det finns en godtycklighet i vilka lagar som appliceras, vilket kan leda till olika bedömningar i snarlika fall. Det finns också diskrepanser mellan regler för internflyktingar från Krim och från Donbass. Flera lagförändringar är aktuella som om de antas skulle lösa många av de problem som tas upp under avsnitt 3.2 i den här rapporten. Lagförslag 2166 skulle ge statslösa och utlänningar med permanent uppehållstillstånd rätt att registrera sig som internflyktingar; registreringsprocessen skulle bli smidigare och inte avgränsas på ursprungsort; kontroll av bostadsadress skulle avskaffas; registreringen skulle gälla tills vidare och inte sex månader i taget; och en väg för överklagan skulle skapas. Ytterligare resolutioner kommer att, om lag 2166 antas, föreslås som ger andra än föräldrarna rätt att registrera ett barn som internflykting. Även socialtjänsten skulle då få rätt att registrera ett ensamkommande barn. Ytterligare ett lagförslag, 2254, skulle ge lokala myndigheter ansvar över ensamkommande barn.¹²⁵

De föreslagna förändringarna till trots (och här kan det vara bra att hålla i minnet en källa som påpekade att de ukrainska myndigheterna är bra på handlingsplaner som sedan inte alltid implementeras på önskvärt sätt) så finns fortfarande hål i lagstiftningen där bland annat dokumentlösa inte inkluderas. De regionala myndigheterna som genomför registreringen kommer även fortsättningsvis vara fria att använda sig av de mer restriktiva resolutionerna istället för den mer allmänt formulerade, och därmed mindre exkluderande, nationella lagstiftningen.

6.4. Säkerhetssituationen, socioekonomi och diskriminering

Enligt de källor Lifos konsulterat finns det inget som talar för att internflyktingar generellt sett skulle vara utsatta för någon särskild säkerhetsproblematik i Ukraina. Snarare är situationen sådan att internflyktingar, i vart fall i konfliktens linda, tagits emot mycket väl i värdsamhällena. På grund av det allmänna ekonomiska läget i Ukraina och det faktum att konflikten blivit utdragen har dock påfrestningarna på värdsamhällena blivit större än väntat vilket lett till en sorts utmattning och därmed mindre vilja och förmåga att ta emot och integrera internflyktingar.

Ett flertal källor resonerar kring spänningar i samhället mellan värdsamhällena och internflyktingar – som dels förefaller relatera till just resursutmattning men också kan reflektera de senaste årens utveckling, den politiskt betingade splittringen mellan öst och väst och att det i någon mån ses med misstänksamhet på människor/män från Donbass – men ingen rapporterar om att sådana spänningar har lett eller leder till några våldsytttringar.

¹²⁵ Protection Cluster Ukraine, *Update on IDP Registration*, 2015-08, s. 1-2

Direkta säkerhetsaspekter som även kan beröra internflyktingar är egentligen bara relevant att tala om i områden som ligger i nära anslutning till kontaktlinjen – dels under militära operationer, dels på grund av riktade hämndaktioner som drabbat personer ur lokalbefolkning (i synnerhet under sommaren 2014) i samband med att områden återerövrats från separatister.

Situationen är dock annorlunda för personer som varit direkt inblandade i separatistisk verksamhet eller som på annat sätt genom sitt agerande har uppmärksamats och uppfattas av ukrainska myndigheter som proseparatistiska. Sådana personer kan riskera allvarliga utomrättsliga åtgärder eller rättegångar där de riskerar att inte få en rättvis behandling.

Det är viktigt att understryka att den ukrainska internflyktingpopulationen är en heterogen grupp med vitt skilda förutsättningar. I gruppen återfinns välbeställda och andra med goda förutsättningar att etablera sig på en ny hemort. Många internflyktingar lever dock under svåra förhållanden. Det ekonomiska bistånd man som registrerad internflykting är berättigad till är för de flesta inte i närheten av att täcka grundläggande behov, än mindre så för personer med särskilda behov. Den svåra ekonomiska situationen som råder delas av en stor mängd av den ukrainska befolkningen.

Det finns inga formella begränsningar i registrerade internflyktingars tillgång till bostads- och arbetsmarknad och registrerade internflyktingar har formellt sett tillgång till sjukvård (här bör dock den utbredda korruptionen noteras) och skolgång på samma villkor som övriga befolkningen. Flertalet av de källor som Lifos konsulterat rapporterar om viss diskriminering av internflyktingar. Även med beaktande av dessa rapporter samt de spänningar som flera källor uppmärksammar, kan det inte sägas finnas några indikationer på att det skulle förekomma en systematisk diskriminering av internflyktingar, varken på bostads- och arbetsmarknaden, inom sjukvården eller inom barnomsorg och skolväsendet. Däremot måste tas i beaktande de särskilda svårigheter som det innebär att som internflykting i ett ekonomiskt och socialt mycket ansträngt samhälle ha ryckts upp från sina tidigare liv och många gånger sakna nätverk och kontakter på sin nya vistelseort.

7. Referenser

Muntliga källor

Amnesty International (AI), möte med företrädare i Kiev den 11 september 2015

International Organization for Migration (IOM), möte med företrädare i Kiev den 8 september 2015

KrymSOS, möte med företrädare i Kiev den 9 september 2015

Norges ambassad i Ukraina, möte med företrädare i Kiev den 10 september 2015

Right to Protection (R2P), möte med företrädare i Kiev den 7 september 2015

Shelter Cluster, möte med företrädare i Kiev den 8 september 2015

Socialministeriet/Avdelningen för humanitärt bistånd (Міністерство соціальної політики України), möte med företrädare i Kiev den 9 september 2015

United Nations Children's Fund (UNICEF), möte med företrädare i Kiev den 9 september 2015

United Nations Development Programme (UNDP), möte med företrädare i Kiev den 11 september 2015

United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (OCHA), möte med företrädare i Kiev den 7 september 2015

United Nations Office of the High Commissioner for Human Rights (OHCHR), möte med företrädare i Kiev den 11 september 2015

Internationella organisationen A, möte med företrädare i Kiev den 10 september 2015

Internationella organisationen B, möte med företrädare i Kiev den 10 september 2015

Internationella organisationen C, möte med företrädare i Kiev den 8 september 2015

Internationella organisationen D, möte med företrädare i Kiev den 7 september 2015

Skriftliga källor

(alla källor hämtade 2015-11-13)

Amnesty International (AI), *Amnesty International Report 2014/15 - Ukraine*, 2015-02-25,
<http://lifos.migrationsverket.se/dokument?documentSummaryId=34162>

Amnesty International (AI), *Breaking Bodies: Torture and Summary Killings in Eastern Ukraine*, 2015-05-22,
<http://lifos.migrationsverket.se/dokument?documentSummaryId=34850>

Brookings-Bern Project on Internal Displacement, *Off to a Shaky Start: Ukrainian Government Responses to Internally Displaced Persons*, 2015-05-13, <http://www.refworld.org/docid/55704ae04.html>

Crimea SOS, *Relationship between host communities and internally displaced persons in Ukraine*, 2015, http://krymsos.com/wp-content/uploads/2015/06/Monitoring-report_CrimeaSOS_Eng.pdf

Government of Ukraine, *Criminal Code of Ukraine*, 2001,
<http://www.legislationline.org/documents/action/popup/id/16257/preview>

Internal Displacement Monitoring Centre (IDMC), *Displacement figures in Ukraine fail to reflect a complex reality*, 2015-09-07, <http://www.internal-displacement.org/assets/library/Europe/Ukraine/pdf/201509-eu-displacement-figures-in-ukraine-fail-to-reflect-a-complex-reality-en.pdf>

International Federation for Human Rights, Center for Civil Liberties, *Eastern Ukraine: Civilians caught in the Crossfire*, 2015-10-01,
<http://lifos.migrationsverket.se/dokument?documentSummaryId=36086>

International Partnership for Human Rights, *Fighting Impunity in Eastern Ukraine. Violations of International Humanitarian Law and International Crimes in Eastern Ukraine*, 2015-10-07,
<http://lifos.migrationsverket.se/dokument?documentSummaryId=36141>

Protection Cluster Ukraine, *Update on IDP Registration*, 2015-08,
https://www.humanitarianresponse.info/en/system/files/documents/files/ukraine_pc_registration_update_august_en_0.pdf

Ukraine NGO Forum, *Ukraine Multi-Sector Needs Assessment (MSNA) report*, 2015-03-30, <http://acaps.org/img/documents/u-ukraine-multi-sector-needs-assessment-report-30-mar-2015.pdf>

UN Office of the High Commissioner for Human Rights (OHCHR), *Report on the human rights situation in Ukraine*, 2015-09-08,
<http://lifos.migrationsverket.se/dokument?documentSummaryId=35685>

The Office of the United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR), *International Protection Considerations Related to the Developments in Ukraine - Update III*, 2015-09-01,
<http://lifos.migrationsverket.se/dokument?documentSummaryId=35783>